

חגי תשרי

חוברת סיפורים ופעילויות

”הלומד אגדה מתוך הספר לא במהרה הוא משכח”

תלמוד ירושלמי ברכות ה, א

סיפורים, שירים וחידות לחגי תשרי

שוב נתחיל מחדש, שכולם מתחילים

החורש, האוסף, המשורר, העלים

הנופלים עם הרוח, פניני הטללים

והגל החוזר אל חופיו התלולים....

(נתן יונתן)

שירו של נתן יונתן מביע את המהות של חגי תשרי, ובראשם - ראש השנה. המילה 'שנה' מכילה בתוכה שתי משמעויות: האחת לשנות - מלשון שינון וחזרה, והשנייה לשנות - שינוי והתחדשות, לידה מחדש, בריאה מחדש.

אנו מציעים לאמץ את שני המובנים של 'שנה' - המובן של ההתחדשות והמובן של החזרה - ולממש אותם בעזרת סיפורים ואגדות לחגי תשרי. קריאת הסיפורים והקראתם בקול מזמנת לנו מפגש מחדש עם גיבורים ועם מועדים החוזרים ומלווים אותנו בכל שנה, ומאפשרת לנו בכל פעם לפגוש את החג באווירה אחרת ולהעניק לו פרשנות אישית מהודשת.

האפשרות לספר סיפור במפגש משפחתי מזמנת לנו מגע אישי וקרוב שיכול לפתוח פתח לשיחות, לדיונים, להרהורים ולמהשבות, אשר מתחילים בסיפור ויכולים להמריא מעבר לו.

החוברת שלפניכם מציעה מפגשים משפחתיים מגוונים לחגי תשרי. לצד הסיפורים וההצעות לפעילות, בהם ניתן לעשות שימוש לקראת החג ובמהלכו, מוצעים סדרי חג לשימושכם בערבי החג של ראש השנה, סוכות ושמחת תורה. אתם מוזמנים להמשיך ולהעמיק בתכני החג באתר החגים שלנו: www.hagim.org.il

וכמו שנאמר בתפילה: ופורס עלינו סוכת שלומך - מי ייתן ולכולנו יהיו חגי תשרי ימים של חסד, ימים של אהבה ושקט, ימים של סליחה בין אדם לעצמו, בין אדם לחברו ובין אדם לאלוהיו.

ראש השנה

על פי המסורת, בראש השנה נברא העולם ונברא האדם. נקרא במהלך ימי החג כמה סיפורים ואגדות על בריאת העולם. בערב ראש השנה נהוג לקיים סדר הכולל קידוש, הדלקת נרות וברכות על מאכלים סמליים. בחלק זה תוכלו למצוא סיפורים, הצעות לפעילות והצעה לסדר ראש השנה.

באיזו אות נברא העולם?

אמר רבי עקיבא: [לב 22] האותיות העבריות היו כתובות על כתרו של אלוהים. בזמן שאלוהים רצה לברוא את העולם, באו כל האותיות ועמדו מולו.

באה אות אחת מהאותיות ואמרה: בי תברא את העולם!

באה אות אחרת ואמרה: בי תברא את העולם!

בתחילה נכנסה האות תש"ו ואמרה לפניו: אלוהים, האם אתה רוצה לברוא את עולמך בעזרתי, שבי אתה נותן תורה לישראל על ידי משה?

השיב אלוהים ואמר לה: לא.

שאלה אותו האות תש"ו: למה?

אמר לה: כיוון שבעתיד, כל האנשים שיחטאו יסומנו באות תש"ו במצחם על מנת שיסבלו וילמדו לחזור למוטב. כמו שכתוב בתנ"ך: ויאמר יהוה אלו עבר בתוך העיר בתוך ירושלים; והתוית תלו על-מצחות האנשים הנאנחים והנאנקים על כל-התועבות הנעשות בתוכה (יחזקאל ט, ד).

כיוון ששמעה תש"ו הדבר הזה מפי אלוהים, מיד יצאה מלפניו כשהיא מאוכזבת מאוד.

אחר כך נכנסה האות שש"ן ועמדה לפני אלוהים ואמרה: אלוהים, האם אתה רוצה לברוא באמצעותי את עולמך, שאני תחילת השם ש"די [אחד השמות של אלוהים]?

השיב אלוהים ואמר לה: לא.

אמרה לו: למה?

אמר לה: מפני שהמילים ש"ווא וש"קר שתיהן מתחילות באות שש"ן. ושקר אין לו רגלים, גם לך אין רגלים. אות שאין לה רגלים, איך אברא בה את העולם?

מיד יצאה מלפניו האות שש"ן מאוכזבת מאוד.

אחר כך נכנסה האות רש"ש ואמרה: אלוהים, האם אתה רוצה לברוא בעזרתי את העולם, שאני בתחילת שמך הנקרא ר'חום?

השיב אלוהים ואמר לה: לא!

אמרה לו: למה?

אמר לה: מפני שבעתיד ישתמשו ישראל במילה המתחילה באות רש"ש כדי להתחיל לחטוא. כמו שכתוב בתורה: ויאמר איש אל-אָחיו: נָתַנָּה לְאִשׁ וְנָשׁוּבָה מִצָּרִימָה (במדבר יד, ד). מלבד זאת, באות רש"ש מתחילות המילים ר'ע ור'שע.

מיד יצאה האות רש"ש מאוכזבת מאוד.

אחר כך נכנסה האות קפ"ף וכן כל אות ואות,

ואחרי כולן נכנסה האות בל"ת ואמרה: אלוהים, האם אתה רוצה, לברוא בעזרתי את עולמך, כיוון שבי כל בני האדם משבחים אותך בכל יום: בל"ברוך אדוני לעולם, אמן ואמן?

מיד נענה אלוהים לבקשתה ואמר לה כן, וברא בעזרתה את עולמו, שנאמר: בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ (בראשית א, א).

האות אל"ף, לאחר ששמעה שכך הוחלט, עמדה לה לצד אחר ושתקה,

קרא לה אלוהים ואמר לה: אל"ף, אל"ף! מפני מה את שותקת ואינך אומרת כלום?

השיבה האל"ף ואמרה: אלוהים, אין בי כח לעמוד לפניך ולומר כלום.

אמר לה: למה?

אמרה לו: כאשר נותנים ערך של מספר לכל אחת מן האותיות, לכל האותיות יש ערך גבוה משלי: בל"ת זה שנים, גימטל - שלושה, דל"ת - ארבעה, הל"א - חמישה, ואני - בסך הכל אחד.

אמר לה אלוהים: אל"ף, אל תראי, שאת ראש לכולן כמלך, את אחת ואני אחד והתורה אחת, ובעזרתך אני עתיד לתת את התורה לישראל על הר סיני, וכך נפתחות עשרת הדברות: אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (שמות כ, ב).

(על פי ילקוט האגדה, א.א הלוי, כרך א', חלק א', דפוס עתיד תל-אביב, עמ' 10-11)

האדם והבריאה

בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן,

ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשבחים הם!

וכל מה שבראתי - בשבילך בראתי.

תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך.

(קהלת רבה, ו)

בריאת האדם

אדם נברא באחרונה [הוא היצור האחרון שנברא בששת ימי הבריאה].

ולמה נברא באחרונה? שלא יהיו המינין [הכופרים] אומרים: שותף היה עמו במעשהו [הוא ואלוהים בראו יחד את העולם].

דבר אחר [סיבה אחרת]: למה נברא באחרונה? שאם תזוח דעתו עליו [יתגאה שהוא היצור הנעלה ביותר], אומרים לו: יתוש קדמך במעשה בראשית.

(סנהדרין לה, ע"א)

?! שאלות לדיון משפחתי

- למה לדעתכם כל אות רצתה להיות האות הראשונה בתורה?
- דמיינו שתהליך הבריאה היה נמשך גם ביום ראשון, אחרי מנוחת השבת. מה עוד היה נברא לדעתכם?
- מה אנחנו יכולים לעשות בשביל לא לקלקל ולהחריב את העולם?

הצעה לפעילות משפחתית

כפי שקראנו בסיפור האותיות, כל אות פותחת מילים שונות והקשרים שונים. לקראת השנה החדשה כתבו ברכה, איחול, משאלה או חלום לכל אות מאותיות שמכם הפרטי. תוכלו לקשט את הברכות שתכתבו.

הנה דוגמה לברכות שיברכו את עצמם אפרת ושלמה:

אפרת

- א - אומץ לב
- פ - פתרונות פשוטים לבעיות קשות
- ר - רעיונות מצחיקים
- ת - תעודה טובה

שלמה

- ש - שלוה ושקט
- ל - לב שמח
- מ - מהירות בריצה
- ה - הצלחה במשימות שאקח על עצמי

הצעה: הכינו כרטיסי ברכה דומים לחברים ולקרובי משפחה. אפשרות אחרת: הכינו כרטיס ברכה משפחתי הכולל את אותיות שם המשפחה.

סדר ראש השנה

עריכת שולחן הסדר

נניח על השולחן חלה עגולה וצלוחיות ובהן סימני החג: תפוחים ודבש, תמרים, גרגירי רימון, דלעת (או גזר), שעועית, כרישה, סלק, ראש של דג (הצעות למתכונים בהמשך).

הצעה לפעילות משפחתית

- נערוך את השולחן יחד עם הילדים ונסביר את משמעות הברכות. נחשוב אם יש מאכל משפחתי אהוב שניתן להוסיף לשולחן ולחבר לו ברכה מיוחדת.
- בזמן ההתכנסות, לפני תחילת הארוחה המשפחתית, כל אורח יקבל פתק, ועליו הוא יכתוב משהו חדש שגילה השנה. את הפתקים נניח בכלי במרכז השולחן. במהלך הארוחה נשלוף פתקים וננסה לנחש של מי כל תגלית.

מהלך הסדר

הצעה: נפתח את הערב בשירה: הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד (תהילים קלג) אם ערב החג חל בערב שבת מתחילים:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם. ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה; וישבת ביום השביעי מכל-מלאכתו אשר עשה. ויברך אלהים את-יום השביעי ויקדש אתו כי בו שבת מכל-מלאכתו אשר-ברא אלהים לעשות. (בראשית ב, א-ג)

אם ראש השנה אינו חל בשבת אומרים:

תקעו בחדש שופר; בכסה ליום חגנו (תהילים פא, ד)

מנחה הערב: סברי מרנן ורבנן (שאר המשתתפים עונים לחיים)

ברכת היין: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברכת קדושת היום: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו, ונתן לנו יי אלהינו באהבה את יום (בשבת: השבת הזה ואת יום) הזכרון הזה, יום (בשבת: זכרון) תרועה (בשבת: באהבה) מקרא קדש זכר ליצאת מצרים, כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ודברך אמת וקיים לעד. ברוך אתה יי, מלך על כל הארץ מקדש (בשבת: השבת ו) ישראל ויום הזכרון:

ברכת הזמן (שהחיינו): ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

על נטילת ידיים: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו, וצונו על נטילת ידיים:

ברכת הפת: עיני כל אליך ישברו. ואתה נותן להם את אכלם בעתו: פותח את ידך. ומשביע לכל מי רצון: (תהילים קמה, טו-טז) ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ: ברוך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה. ותן ברכה על פני האדמה ושבוענו מטובה. וברך שנתנו כשנים הטובות

סדר הברכות לראש השנה

כל אחד מהסועדים לוקח ביזו תפוח בדבש ומברכים יחד:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, מרשית השנה ועד אחרית שנה (דברים יא, יב): ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי העץ:

כל אחד מהסועדים לוקח ביזו תמר ומברכים יחד:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שיתמו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו.

כל אחד מהסועדים לוקח גרגירי רימון בכפית ומברכים יחד:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שנהיה מלאים מצות כרמון:

כל אחד מהסועדים לוקח לעצמו דלעת או גזר (בארמית):

קרע/קרא ומברכים יחד: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שתקרע רוע גזר דיננו, ויקראו לפניך זכיותינו: ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי האדמה:

כל אחד מהסועדים לוקח לעצמו סלק ומברכים יחד:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו, שישתלקו אויביך ושונאיך וכל מבקשי רעתנו.

שתתן **תקוה** לדורשיה, שמחה לארצה, ויששון לעירך
במהרה בימינו: וְהָיָה קוֹתָה נְפֹשֵׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחֵלְתִי (תהילים קל, ו).

על הגפן (ענבים) והתאנה:

(הצעה: נעצו על קיסם רבע תאנה ושני ענבים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו
שנזכה לראות במהרה בימינו את הנאמר על ידי נביאך:
וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנָתוֹ וְאִין מִחְרִיד כִּי פִי
יְהוָה צְבָאוֹת דְּבַר (מיכה ד, ט)

על השומר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו,
שתשמרנו ותצילנו ותציל את כל בראי עולמך. ויהוה
ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם (תהילים קכא, ח)

עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל
ישראל ועל כל בני האדם ואמרו אמן.

כל אחד מהסועדים לוקח לעצמו כרישה (בארמית: כרתי) ומברכים יחד:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו,
שיפירתו אויבינו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו:

כל אחד מהסועדים לוקח לעצמו לוביא (סוג של שעועית ירוקה) ומברכים יחד:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו,
שירבו זכיותינו ותלבבנו:

על ראש של דג:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו,
שנהיה לראש ולא לזנב.

בנוסף לכך, יש מי שמברך גם

על הקיווי:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ואמותינו,

תכלה שנה וקללותיה

תחל שנה וברכותיה

שנה טובה!

שירים לראש השנה

הלוואי מילים: אהוד מנור לחן: בועז שרעבי

הלוואי ומענן תרד עלינו קשת
הלוואי שלעולם הזה יש תקנה.

הלוואי ויום יצמח מתוך סופה גועשת
הלוואי ולא תאבד לעד המתנה
הלוואי שהמדבר יצמיח עשב דשא
הלוואי ועוד נשב בצל התאנה.

הלוואי שלא נכאב ואיש אחיו יאהב
הלוואי ויפתחו שוב שערי גן עדן
הלוואי ויתמזגו מזרה ומערב
הלוואי הלוואי ונחדש ימינו כאן כקדם.

הלוואי ולא ישא עוד גוי אל גוי חרב
הלוואי ולא ננטוש את דרך התקווה
הלוואי והאדם יהיה רחום עד ערב
הלוואי שיש סיכוי אחד לאהבה.

הלוואי שלא נכאב...

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

מי האיש

מילים ולחן: נעמי שמר

מי האיש החפץ חיים,
אוהב ימים לראות טוב.
נצור לשונך מרע, ושפתיך מדבר מרמה.
סור מרע ועשה טוב, בקש שלום ורדפהו.
(תהילים לד)

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

שיר נבואי קוסמי עליז

מילים: יוני רכטר ועלי מוהר | לחן: יוני רכטר

כמו אווז הבר שחולף בשמי הערב
הוא טס בראש החץ, לא נרתע מן המרחק
והאינסטינקט מראה ובורא לו את הדרך
משהו בך יאמר לך המשך
בדרכך.

כמו בריז'יט ברדו שתפסה כבר את העסק
השאירה מאחור את הטוב ואת הרע
ועל העניינים היא צופה מן המרפסת
משהו בך יאמר לך
הפסק.

בלי להתכוון תן לעצמך ללכת
כל החישובים ייגמרו מאליהם
כמו העץ שקם לתחייה מן השלכת
משהו בך יאמר לך
המשך

לך ישר...

כמו עמוד ענן, כך תלך לפני העדר
תבין הכל, תדע, לא תאמר מילה אחת
כמו עמוד עשן תעלם בתוך החדר
משהו בך יאמר לך המשך
בדרכך.

כמו שביל החלב שחוצה את השמיים
אתה הולך ישר, לא שם לב לכוכבים
שזוהרים כדי לסנוור את העיניים
משהו בך יאמר לך המשך
בדרכך.

הו, לך ישר
לך לבד,
אל תפחד.
אוהו אוהו או.
אל תכעס,
לך תמים,
לך אחד.

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

בשנה הבאה

מילים: אהוד מנור

לחן: נורית הירש

בשנה הבאה נשב על המרפסת
ונספור ציפורים נודדות.
ילדים בחופשה ישחקו תופסת
בין הבית לבין השדות.

עוד תראה, עוד תראה
כמה טוב יהיה
בשנה, בשנה הבאה.

ענבים אדומים יבשילו עד הערב
ויוגשו צוננים לשולחן.
ורוחות רדומים ישאו אל אם הדרך
עיתונים ישנים וענן.

עוד תראה, עוד תראה...

בשנה הבאה נפרוש כפות ידיים
מול האור הניגר הלבן
אנפה לבנה תפרוש באור כנפיים
והשמש תזרח בתוכן.

עוד תראה, עוד תראה...

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

בראש השנה

מילים ולחן: נעמי שמר

בראש השנה, בראש השנה
פרחה שושנה אצלי בגינה
בראש השנה סירה לבנה
עגנה לה בחוף פתאום.

בראש השנה, בראש השנה
ליבנו ענה בתפילה נושנה
שיפה ושונה תהא השנה
אשר מתחילה לה היום

בראש השנה, בראש השנה
פרחה עננה ברקיע הסתיו
בראש השנה כנר נשמה
עלה בשדה חצב

בראש השנה, בראש השנה...

בראש השנה, בראש השנה
פרחה מגנינה שאיש לא הכיר
ותוך יממה הזמר המה
מכל חלונות העיר

בראש השנה, בראש השנה...

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

מתכונים לסימני שולחן החג

דלעת

ריבת דלעת

מצרכים לצנצנת של ליטר אחד:

1 ק"ג דלעת קלופה, נקייה מגרעינים וחתוכה לקוביות קטנות

3½ כוסות סוכר (700 גרם)

מיץ מלימון אחד

1 כף תערובת תבלינים: קינמון, ציפורן, אגוז מוסקט וג'ינג'ר קצוץ

מסדרים את קוביות הדלעת בשכבה אחת בכלי רחב. זורים כ-½ כוס סוכר (100 גרם) ומערבבים עד שהדלעת מצופה כולה בסוכר. מניחים בצד לשעתיים, כדי שהדלעת תגיר נוזלים.

מעבירים את הדלעת עם הנוזלים לסיר עמוק. חשוב שהנוזלים לא יעלו על מחצית גובהו של הסיר, כדי שלא יגלשו במהלך הבישול. מוסיפים את יתרת הסוכר, את מיץ הלימון ואת תערובת התבלינים. מערבבים ומבשלים על להבה נמוכה עד שכל הסוכר נמס. מגבירים להבה ומבשלים כ-40 דקות, ומדי פעם מערבבים. אפשר גם למעוך את קוביות הדלעת לקבלת מרקם משחתי יותר. בסיום הבישול מעבירים לצנצנת מעוקרת.

סלט דלעת מתובל (טרשי)

1 ק"ג דלעת קלופה, נקייה וחתוכה לקוביות

2 כפות שמן

2-3 שיני שום כתושות

½ כפית קימל טחון

1 כפית עריסה

מלח

מיץ מלימון אחד

מבשלים את הדלעת במים עד לריכוך מוחלט. כאשר הדלעת רכה, מסננים את המים ומועכים לפירה, מניחים את הפירה במסננת ונותנים לדלעת להגיר נוזלים ולהתייבש היטב במשך כמה שעות. שלב זה חשוב ביותר, כיוון שהוא משפיע על המרקם ועל הטעם.

בקערית מערבבים את השמן, השום, הקימל, העריסה והמלח.

מערבבים את הדלעת עם תערובת התיבול, ומוסיפים מיץ לימון. טועמים ומוסיפים עריסה, שום ולימון לפי הטעם והצורך.

סלק

סלט סלק ועשבי תיבול

4 סלקים מבושלים במים או אפויים בתנור קלופים וחתוכים למקלונים (אפשר להשתמש בסלק שקונים מוכן באריזת ואקום)

1 שן שום קצוצה דק

½ צרור כוסברה קצוצה

½ צרור פטרוזיליה קצוצה

4 כפות שמן זית

1 כף מיץ לימון או חומץ יין אדום

¼-½ כפית כמון טחון

קורט סוכר

מלח ופלפל שחור גרוס

50 גרם צנוברים קלויים

מערבבים את כל החומרים

ומגישים צונן.

לוביא (שעועית)

סלט לוביא יבשה וטרייה

100 גרם לוביא יבשה מושרית למשך הלילה
100 גרם שעועית אזוקי מושרית למשך הלילה
מלח

250 גרם לוביא טרייה

1 פלפל אדום גדול חתוך לרצועות דקות

10 גבעולי בצל ירוק חתוכים לרצועות דקות באורך 3 ס"מ

קליפת לימון מגוררת

4 כוסות מים

המצרכים לרוטב:

1½ כפיות אבקת קארי

2 כפות דבש

2 כפות מיץ לימון סחוט טרי

2 כפות חומץ בלסמי

4 כפות שמן זית

מלח ופלפל שחור גרוס

מערבבים את מרכיבי הרוטב בצנצנת.

מבשלים לוביא יבשה בארבע כוסות מים ללא מלח על להבה בינונית כשעה וחצי או עד שהיא מתרככת. רק אז מוסיפים מלח. באותו אופן מבשלים בסיר אחר את שעועית האזוקי.

מביאים לרתיחה מים ומלח על להבה גבוהה. מוסיפים את הלוביא הטרייה ומבשלים כ-5 דקות. אם רוצים לשמור על הצבע הירוק ועל הפריכות - מסננים ומעבירים למי קרח.

מערבבים את הלוביא היבשה והאזוקי בקערת ערבוב בעודם חמים, יוצקים מעל את הרוטב ומערבבים. את השלבים עד לכאן אפשר להכין כיום-יומיים לפני ההגשה.

לפני ההגשה מוסיפים פלפל, לוביא טרייה, בצל ירוק וקליפת לימון מגוררת ומערבבים. מגישים בקערת סלט.

כרישה

לביבות כרישה (פראסה)

מצרכים לכ-20 לביבות:

3 גבעולי כרישה (החלק הלבן והירוק בהיר) חצויים לאורכם ופרוסים דק

שמן לטיגון

2 ביצים

כוס פירורי לחם

מלח ופלפל שחור

מעבירים את הכרישה למסננת גדולה וסוחטים נוזלים ככל האפשר (זהו שלב חשוב: אם לא סוחטים מספיק, צריך להוסיף עוד פירורי לחם, והמרקם נפגע).

מעבירים את הכרישה לקערה, מוסיפים את שאר החומרים ומערבבים לתערובת אחידה ורכה. אם לא סחטתם מספיק, והתערובת לא מתגבשת - ניתן להוסיף עוד פירורי לחם.

מחממים שמן לטיגון בגובה 1 ס"מ במחבת על להבה בינונית. יוצרים מהתערובת לביבות שטוחות בעובי 1 ס"מ, ומטגנים אותן משני הצדדים עד להזהבה. כאשר הלביבות במחבת, כדאי לשטח אותן בעדינות באמצעות כף.

את הלביבות מניחים על נייר סופג ומגישים. ניתן להכין את הלביבות מראש ולהקפיא, ולפני ההגשה - לחמם בתנור כמה דקות.

מחממים כרישה וחצי כוס שמן בסיר גדול סגור במכסה על להבה בינונית, ומדי פעם מערבבים עד שהכרישה מתרככת, בלי לשנות את צבעה (כ-15 דק').

מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוּך (משנה עדיות ה, ז)

יום הכיפורים מזמן לנו אפשרות לבחון את מעשינו ולגלות אם הם מקרבים אותנו אל השאיפות שלנו, האם בזכות מעשינו אנחנו הופכים להיות האנשים שרצינו להיות?

מידה כנגד מידה

אופה אחד בכפר קטן נהג לקנות משכנו האיכר את החמאה שהיה זקוק לה לאפיה. ביום מן הימים התחיל לחשוך שגושי החמאה, שמשקלם צריך להיות קילו אחד, אינם שוקלים קילו שלם, אלא פחות. התחיל האופה לנהל מעקב: מדי יום שקל את גוש החמאה ורשם את משקל הגוש, ואכן, התברר לו כי גוש החמאה שוקל תמיד פחות מקילו אחד.

רגז האופה מאוד על ששכנו גונב ממנו, והחליט לתבוע אותו לדין.

בשעת המשפט שאל השופט את האיכר: אני מניח שיש לך משקל שעליו אתה שוקל את החמאה, הלא כן?

לא, כבודו, אין לי משקל, ענה האיכר.

כיצד, אם כן, אתה יודע את משקל החמאה שאתה מוכר לשכנך האופה?

אני יכול להסביר בקלות, אדוני השופט, ענה האיכר, יש לי מאזני משקולת שבצד אחד שלהם אני שם משקולת במשקל ידוע, ובצד השני אני שם חמאה שתאזן את זה.

במקרה של האופה, אני תמיד משתמש כמשקולת בכיכר לחם של קילו אחד שאני קונה ממנו באותו יום, ומוכר לו חמאה כמשקל הלחם.

(סיפור עם)

רבי אלעזר והמכוער

תנו רבנן: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז. מעשה שבא רבי אלעזר בן רבי שמעון ממגדל גדור (שם של יישוב) מבית רבו, והיה רכוב על החמור ומטייל על שפת הנהר ושם שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו [התנשא וחשב שהוא שווה יותר מהאנשים האחרים] מפני שלמד תורה הרבה.

נדדמן לו [ראה מולו] אדם אחד שהיה מכוער ביותר.

אמר לו [המכוער]: שלום עליך רבי,

ולא החזיר לו [ר' אלעזר לא אמר לו שלום בחזרה].

אמר לו [ר' אלעזר]: ריקה, כמה מכוער אותו האיש, שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?

אמר לו: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית.

כיון שידע בעצמו [ר' אלעזר] שחטא, ירד מן החמור ונשתח לפניו. ואמר לו נענית לך, מחול לי.

אמר לו [המכוער]: איני מוחל לך עד שתלך לאומן שעשאני ואמור לו כמה מכוער כלי זה שעשית. היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו.

יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו: שלום עליך רבי, רבי, מורי, מורי.

אמר להם [המכוער]: למי אתם קורין [קוראים] רבי רבי?

אמרו לו, לזה שמטייל אחרך.

אמר להם, אם זה רבי, אל ירבו כמותו בישראל.

אמרו לו: מפני מה?

אמר להם: כך וכך עשה לי [סיפר להם מה אמר עליו].

אמרו לו, אף על פי כן מחול לו [סלח לו], שאדם גדול בתורה הוא.

אמר להם, בשבילכם הריני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.

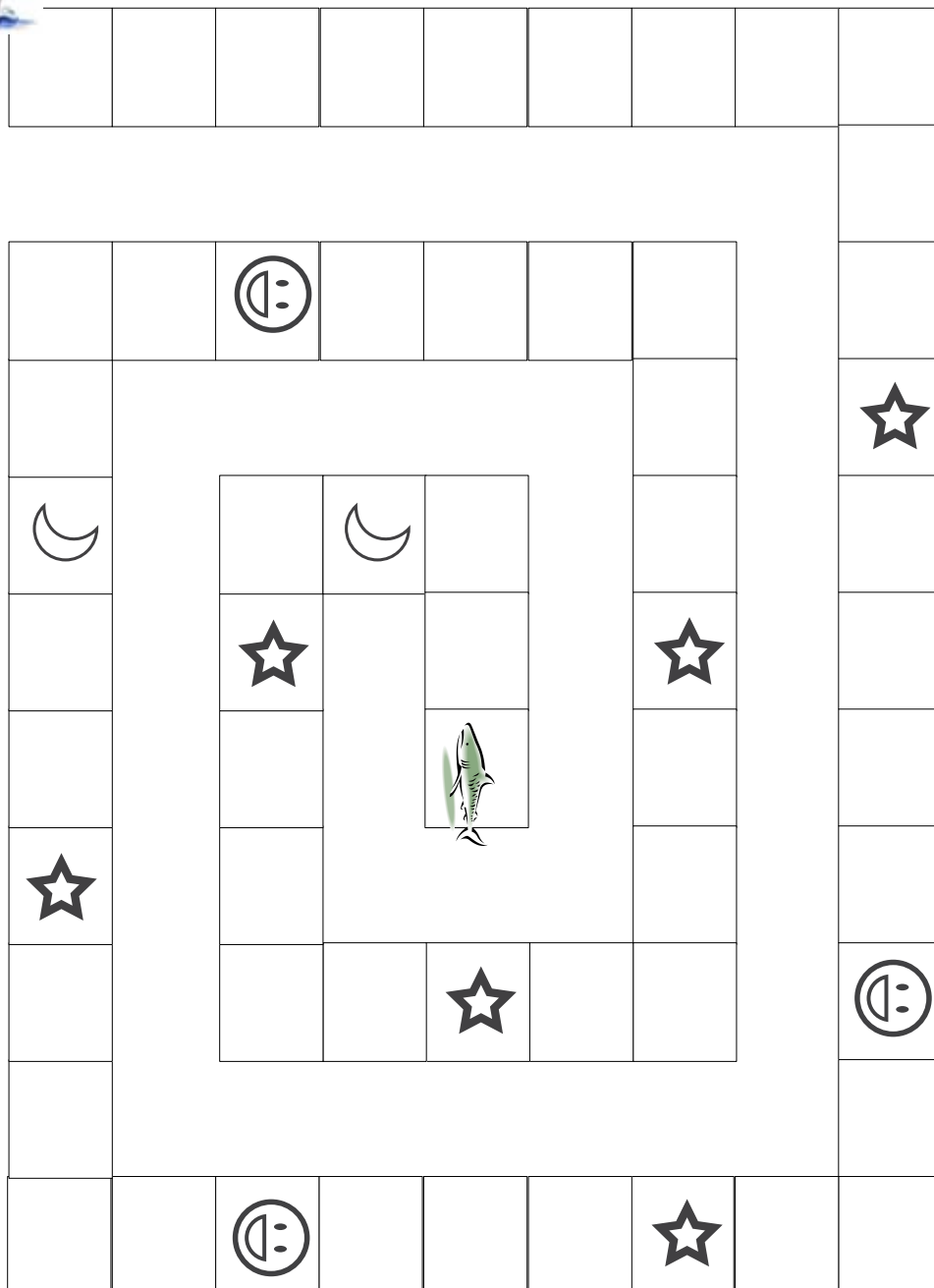
מיד נכנס רבי אלעזר בן רבי שמעון ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז.

(תלמוד בבלי, מסכת תענית, דף כ, עמוד א-ב)

מי יגיע ראשון מהאנייה אל הדג?

- כל משתתף בוחר לעצמו שחקן בצבע שהוא אוהב.
- זורקים קובייה, ומתקדמים על פי המספר שהיא מורה.
- כאשר מגיעים למשבצת בה מסומן - 😊 משחקים תור נוסף
- כאשר מגיעים למשבצת בה מסומן - 🌙 ממתינים תור אחד
- כאשר מגיעים למשבצת בה מסומן - ☆ :
- קוראים ומבצעים משימה אחת מבין לקט המשימות המופיעות בעמוד הבא.
- הראשון שמגיע אל הדג, מנצח! בהצלחה!

המשימות בדף מאחורי...

המסורת מספרת שבתאריך א' באלול עלה משה בפעם השנייה להר סיני, כדי לקבל שוב את לוחות הברית, לאחר ששבר את הלוחות הראשונים בעקבות חטא העגל. כיוון שגם בפעם הזאת שהה משה 40 ימים על ההר, הוא ירד מן ההר בתאריך י' בתשרי, שהוא היום שבו חל יום הכיפורים.

- עליכם למצוא עד ארבעה תרגילי חשבון (חיבור, חיסור, כפל או חילוק) שתוצאתם היא 40, ולהתקדם בלוח על פי מספר התרגילים שמצאתם (תרגיל 1 = צעד 1, שני תרגילים = 2 צעדים, וכן הלאה עד 4 צעדים).

מעשה בחסיד אחד שישב אצל ר' מרדכי מנדבורנא. לפני ראש השנה בא לרבי לבקש ממנו רשות לנסוע לביתו.

אמר לו הצדיק: "מפני מה אתה ממהר?"

אמר לו: "שליח ציבור אני, ואני צריך לעיין במחזור (=ספר שכתובות בו התפילות המיוחדות לחודשי הסליחות) ולהסדיר את תפילתי".

אמר לו: "המחזור בעינו עומד כאשתקד (= נשאר כפי שהיה בשנה שעברה), אלא מוטב שתעיין במעשיך ותסדר את עצמך". (סיפור חסידי)

- יום הכיפורים הוא יום שבו משהים את השגרה ועוצרים לחשבון נפש ולהתבוננות בדברים שעשינו וחווינו השנה. היזכרו בדבר אחד שקרה לכם השנה, ספרו אותו לשאר המשתתפים והמתינו תור אחד.

13 מידות הרחמים של אלוהים מזכרות בתפילות ימים נוראים - בסיימה של כל תפילת עמידה ביום כיפור הן מזכרות כחלק מפיוטי הסליחות בתפילת המוסף, וכן בתפילת נעילה, בסיום יום הכיפורים.

וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא: ה' ה' אֵל רַחוּם וְרַחוּן אֲרֹךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת: נָצַר חֶסֶד לְאֲלֹפִים נִשְׂא עֹון וּפְשָׁע וְחַטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה - פֶּקֶד עֹון אָבוֹת עַל בְּנֵים וְעַל בְּנֵי בָנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רְבַעִים (שמות לד, ו-ז)

האל מתואר כאל רחום, שאינו ממהר לכעוס ומרבה חסדים, דיין אמת ושומר את זכותם של אבות לדורות הבאים.

- אילו תכונות יש לכם בזכות ההורים שלכם?

יום הכיפורים טומן בחובו הזדמנות רוחנית לסליחה ולמחילה ואפשרות לשינוי ולתיקון פרטי וקהילתי באמצעות צום, בקשת סליחה ותפילה.

אחד הדברים הקשים ביותר בתקופת חגי תשרי היא בקשת הסליחה. יום הכיפורים אינו מכפר על עבירות שבין אדם לחברו, עד שהחבר מסכים לסלוח.

- כמה פעמים לדעתכם צריך הפוגע לבקש סליחה עד שהנפגע צריך להתרצות ולסלוח לו?

- ספרו על מקרה שקרה לכם שבו ביקשתם ממישהו סליחה או קיבלתם סליחה של מישהו, והתקדמו שלושה צעדים קדימה.

קראו יחד את סיפור יונה הנביא, והמציאו סוף אחר לסיפור: לאחר שיונה הודיע לאנשי העיר שאלוהים מתכוון להחריב את עירם, כיוון שהם חטאו...

ביום הראשון של ראש השנה אומרים את תפילת "תשליך". לאחר תפילת מנחה הולכים למקור מים (ים, נהר או באר), ואומרים שם: "ותשליך במצולות ים כל חטאתינו" ופסוקים נוספים. נוהגים לנער את הכיסים, כביכול להוציא מהם את החטאים המסתתרים בתוכם.

- עברו למשבצת בצבע כחול, וספרו על משהו מחייכם שהייתם רוצים להשליך.

חכמים סבורים כי תקיעת השופר בראש השנה וביום הכיפורים נועדה לעורר אצל כל אדם את הזיכרון ולהביאו לידי הרהור וחרטה. מתוך הרהור וחרטה אפשר להשתפר.

- במה הייתם רוצים להשתפר?

- ספרו את מקומכם במשחק: התקדמו לאחת מחמש המשבצות הבאות, לפי בחירתכם

- בחרו מילה אחת מבין המילים הבאות, ומצאו שיר שהיא נכללת בו. שירו אותו יחד.

המילים: שנה, חדשה, התחלה, בית, משפחה, חג, סליחה.

בסיפור על יונה הנביא, אנשי האנייה ערכו הגרלה על מנת לגלות מי מהאנשים שבאנייה גורם לסערה הגדולה.

- ערכו הגרלה בין כל משתתפי המשחק. מי שיעלה בגורל, יזכה לשחק את התור הבא. לאחר מכן ישחק הבא אחריו בתור.

חודש תשרי מאפשר לנו לחשוב על מה שעשינו ועל מה שקרה לנו בשנה החולפת ולהתכוון לקראת השנה הבאה.

- השלימו את המשפט: "עד לחודש תשרי הבא הייתי רוצה ש..."

במהלך חג הסוכות אנו נוהגים "להזמין" לסוכתנו בכל יום אורח (אושפיז) אחר מן המסורת היהודית. שבעת האורחים הם: אברהם, יצחק, יעקב, יוסף, אהרן, משה ודוד. ברוח השוויונית הנהוגה בקהילותינו נזמין גם שבע אורחות: שרה, רבקה, לאה, רחל, שפרה, פועה, מרים ורות. נארח בכל יום סיפור על אחד מהאורחים ונזכה ללמוד ממורשתו. גם בחלק זה מוגשת לכם הצעה לטקס סביב שולחן החג.

ביום הראשון של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את אברהם ושרה

אַזְמִין לְסַעֲדָתִי אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין / אַזְמִין לְסַעֲדָתִי אוֹרְחִים יְקָרִים:

אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְאַתָּם יִצְחָק וְרַבְקָה. יַעֲקֹב וְלָאָה. יוֹסֵף וְרַחֵל. מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. שְׁפָרָה וּפּוּעָה. דָּוִד וְרוּת. תִּיבּוּ תִיבּוּ אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין. תִּיבּוּ תִיבּוּ אוֹשְׁפִיזִין קַדִּישִׁין.

אברהם

את אברהם אבינו נהוג לכנות 'אבי האומה', 'היהודי הראשון'. הוא נולד בשם אברם באור כשדים (באזור עיראק של היום), ובילדותו עבר יחד עם משפחתו להתגורר בחרן (בגבול תורכיה-סוריה של היום). בפרשת לך-לך בספר בראשית, אלוהים פונה אליו ומורה לו לעזוב את בית אביו וללכת לארץ חדשה, ארץ כנען (ישראל של היום), והוא מבטיח לו שיהפוך אותו לעם גדול שם. במהלך השנים אלוהים כורת עמו ברית ומוסיף את האות הלא לשמו, וכך הופך אברם לאברהם. אברהם הוליד את ישמעאל ואת יצחק, יצחק הוליד את יעקב, ויעקב הוליד שנים עשר בנים, הם שנים עשר שבטי ישראל.

לַכֹּהֵן יִהְיֶה זֶרְעֶךָ (בראשית טו, ה). אָמַר ר' לוי בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן: לָמָּה הַדְּבָר דּוֹמֶה? לְמִי שִׁיָּצָא לְדֶרֶךְ וְהֵלֵךְ בְּמִדְבָּר יוֹם הָרִאשׁוֹן וַיּוֹם הַשֵּׁנִי וַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי עַד עֵשְׂרֵה יָמִים, וְלֹא מָצָא לֹא עִיר וְלֹא פְּנִדֵק, וְלֹא אֵילָן וְלֹא מַיִם וְלֹא בְרִיָּה, וְאַחַר שֶׁהֵלֵךְ עֵשְׂרֵה יָמִים צָפָה אֵילָן אֶחָד מִרְחוֹק, אָמַר: שְׂמָא יֵשׁ תַּחְתָּיו מַיִם. כֵּן שֶׁהִגִּיעַ אֶצְלוֹ מִצָּאוֹ עוֹמֵד עַל הַמַּעֲיָן, רָאָה אוֹתוֹ נֹאֲתָן וּפְרוֹתָיו מִתּוֹקִים וְעַנְפָּיו נְאִים וְצִלוֹ נָאֵה, יָשַׁב לוֹ וַנִּתְקַרַּר בְּצִלוֹ וְאָכַל מִן פְּרוֹתָיו וְשִׁתָּה מִן הַמַּעֲיָן וְעָרַב לוֹ וְשָׁבַת נִפְשׁוֹ עָלָיו. כֵּן שְׁעַמַּד לֵילָךְ אָמַר לְאֵילָן: אֵילָן, אֵילָן, בְּמָה אֲבָרְכְּךָ וּמָה יֵשׁ

לי לומר לך? שִׁיְהֵא עֲצָךְ נָאֵה - נָאֵה הוּא; שִׁיְהֵא צִלְךָ נָאֵה - כִּבְר הוּא נָאֵה; שִׁיְהֵי עַנְפֶיךָ נְאִים - נְאִים הֵם; שִׁיְהֵי פְרוֹתֶיךָ מִתּוֹקִים - מִתּוֹקִים הֵם; שִׁיְהֵא מַעֲיָן יוֹצֵא מִתַּחַת שְׁרָשֶׁף - כִּבְר מַעֲיָן יוֹצֵא מִתַּחַת שְׁרָשֶׁף; שִׁתְּהֵא עוֹמֵד בְּמִקּוֹם חֲבִיב - בְּמִקּוֹם חֲבִיב אֵתָה עוֹמֵד, - בְּמָה אֲבָרְכְּךָ? אֵלָּא כָּל הַנְּטִיעוֹת הָעוֹמְדוֹת מִמֶּךָ יִהְיוּ כְּמוֹתֶיךָ. כִּי כִשְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם עֲמָדוֹ עֲשָׂרִים דּוֹר וְלֹא הִיְתָה בְּהֵם תּוֹעֵלֶת וְלֹא עֲמַד מִהֶם צְדִיק עַד אַחַר עֲשָׂרִים דּוֹר. צָפָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת אֲבָרָהָם, שֶׁהִיָּה נִתּוֹן בְּאַרְץ כְּשָׂדִים, וְאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: תֹּאמַר שִׁישׁ בּוֹ כּוֹחַ לְעַמְד? כֵּן שֶׁהִשְׁלִיכוֹ אוֹתוֹ לְכַבְּשָׁן הָאֵשׁ וְקָדַשׁ שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעַמְד בְּנִסְיוֹנוֹ, מִדְּקָרְבוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. בְּנָה לוֹ אֵת הַפְּנִדֵק וְהִיָּה זָן עוֹבְרִים וְשׁוֹבִים, וְהִיָּה מְכַנֵּס אֵת הַבְּרִיּוֹת תַּחַת כַּנְּפֵי הַשְּׁכִינָה, וְהוֹדִיעַ כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲבָרָהָם, אֲבָרָהָם, מָה יֵשׁ לִי לומר לך וּבְמָה אֲבָרְכְּךָ? שִׁתְּהֵא שְׁלֵם וְצְדִיק לְפָנַי, אוֹ שִׁתְּהֵא שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ צְדִיקֶת לְפָנַי - צְדִיק אֵתָה וְשָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ צְדִיקֶת לְפָנַי; אוֹ שִׁיְהֵי כָּל בְּנֵי בֵיתְךָ צְדִיקִים - צְדִיקִים הֵם לְפָנַי, - בְּמָה אֲבָרְכְּךָ? אֵלָּא כָּל בְּנֵים שְׁעֵתִידִים לְעַמְד מִמֶּךָ יִהְיוּ כְּמוֹתֶיךָ. (במדבר רבה ב, יב)

?! שאלות לדיון משפחתי

- באילו ברכות נוספות היה אפשר לברך את אברהם?
- איזו ברכה אתם הכי שמחים לקבל?

הצעה לפעילות משפחתית

ציירו את עץ המשפחה שלכם, קשטו אותו ותלו אותו בסוכה.

שרה

שרה, אשר נולדה בשם שרי, היא הראשונה מבין ארבע האימהות. היא נישאה לאברהם עוד בימים שבהם גר באור כשדים, ועשתה עימו את המסע לארץ כנען (ישראל). גם היא השתתפה בברית שכרת אלוהים עם אברהם, ושמה שונה משרי לשרה. בצעירותה הייתה עקרה, ובגיל 90 ילדה את יצחק. סיפור מותה בא מיד לאחר סיפור עקידת יצחק, והיא הראשונה מבין האבות והאימהות שנקברה במערת המכפלה.

וַיִּתְּאֶמֶר שָׂרָה צְחָק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים: כָּל-הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק-לִי (בראשית כא, ו) - אמרו בשם ר' שמואל בר' יצחק: ראובן בשמחה - שמעון מה אכפת לו? [אם מישהו שמח, איזו סיבה יש לאחר גם לשמוח?]

כך שרה נפקדה [זכתה ללדת בן] - אחרים מה אכפת להם?

אלא בשעה שנפקדה אמנו שרה, הרבה עקרות [נשים שלא יכולות ללדת] נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו עמה, הרבה חרשים נתפקחו [התחילו לשמוע], הרבה סומים [עיוורים] נפתחו [התחילו לראות] הרבה שוטים נשתפו [התמלאו חכמה] שניתן דוריה [מתנתה] לעולם.

ר' לוי אמר: הוסיף הקדוש-ברוך-הוא על המאורות. בשעה שנולד יצחק היו הכל שמחים: שמים וארץ, חמה ולבנה, כוכבים ומזלות.

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת-שְׁם-בְנוֹ ... יִצְחָק (בראשית כא, ג) יצא חוק לעולם, ניתן דוריה לעולם.

(ילקוט שמעוני, וירא)

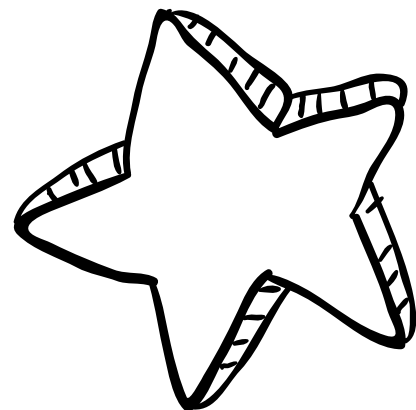
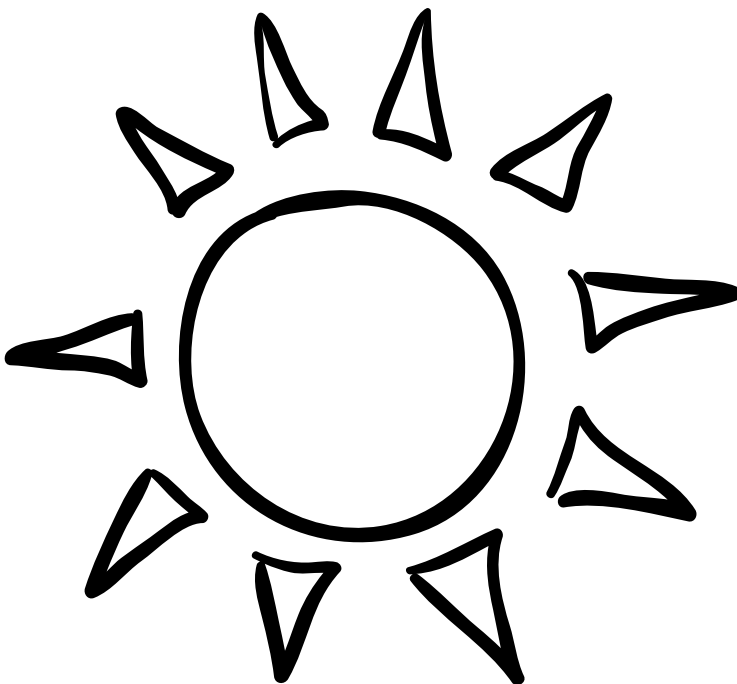
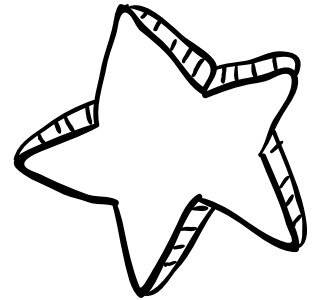
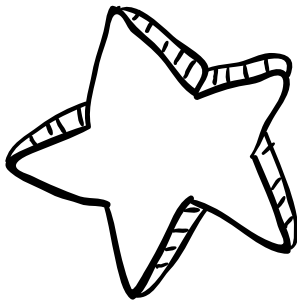
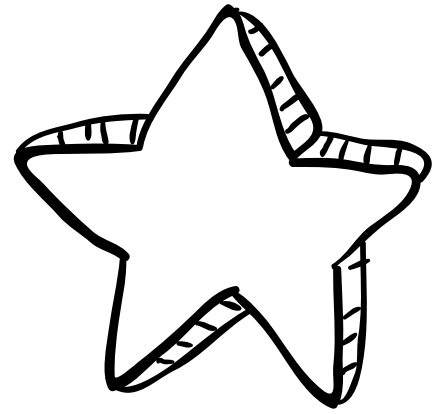
?! שאלות לדיון משפחתי

- איך אתם יכולים לשמח אחרים בזמן שאתם שמחים?
- אילו מתנות אתם מביאים לעולם?

הצעה לפעילות משפחתית

- חפשו בספר השיאים של גינס את האישה המבוגרת ביותר שילדה בעת הנוכחית. מצאו שיאים נוספים - מיהו האדם הגבוה ביותר? מי המבוגר ביותר? מה מספר הילדים הרב ביותר שנולדו בלידה אחת?
- הכינו מובייל ובו כדור הארץ, שמש, ירח וכוכבים - שמחים. בעמוד הבא תוכלו למצוא כדור הארץ, שמש, ירח וכוכבים לקישוט ולגזירה, לצורך הכנת המובייל

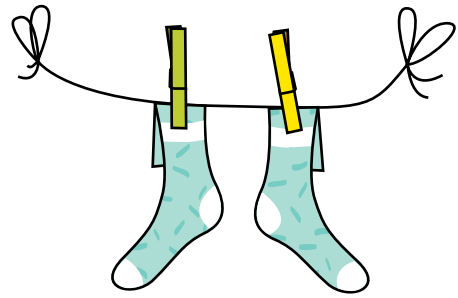

ביום השני של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את יצחק ורבקה

אָזמין לַסְעוּדָתִי אוֹשְפִיזִין עֵילָאִין / אָזמין לַסְעוּדָתִי אוֹרְחִים יְקָרִים: יְצַחֵק וְרַבְקָה. וְאַתֶּם אַבְרָהָם וְשָׂרָה. יַעֲקֹב וְלָאָה. יוֹסֵף וְרַחֵל. מִשָּׁה וּמְרִים. אֶהָרֵן, שְׁפָרָה וּפּוּעָה. דָּוִד וְרוּת. תִּיבּוּ תִיבּוּ אוֹשְפִיזִין עֵילָאִין. תִּיבּוּ תִיבּוּ אוֹשְפִיזִין קַדִישִׁין.

יצחק

יצחק הוא בנו השני של אברהם אבינו, והוא נולד לו משרה. הוא נקרא יצחק, כיוון שאמו לא האמינה שתזכה ללדת בגיל 90: [ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים: כל-השמע יצחק-ל]. בהיותו נער (על פי המקרא), ציווה אלוהים את אביו אברהם להעלות אותו לעולה. ברגע האחרון נשלח מלאך להציל את יצחק. לאחר מות שרה, אברהם שולח את עבדו למצוא אישה ליצחק בארץ הולדתו, והעבד חוזר עם רבקה. גם רבקה נתקלת בקשיים ללדת, ויצחק מתפלל עבורה לאלוהים. אלוהים נענה לתפילותיו ולתפילות רבקה, וכך נולדים לו התאומים יעקב ועשיו. יצחק מת בן 180.

יצחק לא עזב את הארץ מעולם

וְיֵהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הָרָעַב הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְיַמֵּי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל אַבְיִמֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה וַיֵּרָא אֵלָיו ה' וַיֹּאמֶר אֵל תֵּרַד מִצְרַיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אָמַר אֵלָיךְ גּוֹר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי לֶךְ וּלְזָרְעֶךָ אֲתֵן אֶת כָּל הָאֲרָצַת הָאֵל וְהִקְמֵתִי אֶת הַשְּׂבָעָה אֲשֶׁר נִשְׂבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ

(בראשית כו, א-ג)

זיווגים

סיפור ההיכרות של יצחק ורבקה הינו סיפור מיוחד במינו,

נראה שאלוהים בעצמו התערב בשידוך

שָׂאֵלָה מִטְרוּנָה [אישה לא מעם ישראל] אֶת רַבִּי יוֹסִי: בְּכִמָּה יָמִים בָּרָא אֱלֹהֵיכֶם אֶת הָעוֹלָם? אָמַר לָהּ: בְּשֵׁשֶׁה יָמִים.

שָׂאֵלָה: וּמָה הוּא עוֹשֶׂה מְאוּתוֹ הַזֶּמֶן וְאֵילָךְ?

עָנָה: יוֹשֵׁב וּמְזוּנָג זְוֹגִים - מִתְאַיִם אִישׁ לְאִשָּׁה וְאִשָּׁה לְאִישׁ.

אָמְרָה לוֹ הַמִּטְרוּנָה: וּמָה כָּל כֶּךָ קָשָׁה בְּזָה?

גַּם אֲנִי יְכוּלָה לְהִתְאַיִם אֵלַי זְוֹגוֹת בְּיוֹם אֶחָד.

לְקַחְהָ אֵלַי עֲבָדִים וְאֵלַי שְׂפָחוֹת שְׂלָה, וְהִתְאַיְמָה אוֹתָם - זֶה יֵשֵׂא אֶת זו, זוֹ תִתְחַתֵּן עִם זֶה.

לְמַחְרָת חָזְרוּ כָּל הַזְּוֹגוֹת אֵלַי כְּשֶׁהֵם רְבִים וּמִתְקוּטְטִים בִּינֵיהֶם.

הִלְכָה הַמִּטְרוּנָה לְרַבִּי יוֹסִי וְסִפְרָה לוֹ אֶת הַסְּפּוּר.

אָמַר לָהּ: כָּעֵת אֲתָר וְרָאָה שְׂאֵם חֲשַׁבְתְּ שְׂזוּוג זְוֹגִים קָל הוּא,

עֵבֹר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָשָׁה כְּקָרִיעַת יָם-סוּף.

(על פי בראשית רבה, פרשה סח; במדבר רבה, פרשה ג)

הצעה לפעילות משפחתית

יצחק הוא היחיד מבין שלושת האבות שלא עזב מעולם את הארץ. מצורפים בעמוד הבא שני שירי אהבה לארץ. למדו אותם ושירו אותם יחד.

שאלות לדיון משפחתי

- אילו דברים נראה שקל לעשות, אבל אחרי שמנסים, מתברר שבעצם קשה מאוד לעשות אותם?
- איזה דבר אתם נדרשים לחזור ולעשות פעמים רבות והוא עדיין קשה לכם?

אנחנו נשארים בארץ מילים: עוזי חיטמן

חשבנו כמעט,
עוד מעט,
אורזים מזוודה,
לקחנו פסנתר,
זה לא עוזר,
בגלל נקודה,
מטוס עולה עולה,
ליבי או בו אה בה,
ואין לי נדודים של צועני,
נפלתי על פני,
אבל אני עוד חי,
ככה זה להיות מקום שני.

אנחנו נשארים בארץ,
אנחנו נשארים,
אנחנו נשארים בארץ,
עד מאה ועשרים.

ושוב עם מבט,
משחק השבת,
בין שמאל לימין,
הסתדרות ממשלה,
עסקת חבילה,
אף אחד לא מבין,
נצא או לא נצא,
העם כל כך רוצה,
נמשיך עוד למשיח לחכות,
עוד מס ועוד היטל,
נמשיך להתבטל,
אנחנו עוד שנה כאן לפחות.

אנחנו נשארים בארץ...

חשבנו כמעט,
עוד מעט,
תופרים חליפה,
בכל זאת ניסע,
נרד בטיסה,
אילת גם יפה,
נשב על הים,
נצחק עם כולם,
איזה כייף החוף כל כך מלא,
השמש חמה,
ושוב בנשמה,
שיהיה לכם עולה עולה.

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

שלום לך ארץ נהדרת מילים: אילן גולדהירש

הייתי בפריס וגם ברומא
ראיתי את שבעת פלאי תבל,
בקוטב הצפוני וגם דרומה,
אך אין מקום כמו ארץ ישראל.
וכמו גלויות של נוף יפות
תמונות בזכרוני עפות,
כמו בעד עדשה של מצלמה
בתרמילי אותן אשא
בכל מקום, בכל מסע
קטעי פסיפס מתוך תמונה שלמה.

שלום לך ארץ נהדרת,
עבדך הדל נושא לך שיר מזמור.
גם אם לעיתים נודד אני על דרך,
מה טוב לנדוד אך טוב יותר לחזור.

צריחי המגדלים בירושלים
וסמטאות השוק הצבעוני
גגות הרעפים של גבעתיים
הניבטים מבעד חלוני.
את האביב בתל אביב,
את סבתי ואת סבי,
את החלה ואת נרות שבת,
את ים המלח מול אדום
ואשת לוט צופה לסדום
ואת הקיץ בואך אילת.

שלום לך ארץ נהדרת...

מימיה הכחולים של הכנרת
והרקיע התואם מעל
והרגשת הבית המוכרת
בתוך עורקי זורמת כמו חשמל.
הרי גליל והשומרון,
הפרדסים שבשרון,
וילדים בגן המושבה
את הכרמל ואת הים
אחד אחד ואת כולם,
תמיד קורצים, אומרים ברוך הבא.

© הזכויות שמורות למחבר/ת ולאקו"ם

רבקה

רבקה היא האם השנייה מבין ארבע אימהות האומה. היא זוגתו של יצחק אבינו ואמם של יעקב ועשיו. היא נולדה בחרון, בתו של בתואל, שהיה בן-דודו של יצחק, ואחותו של לבן. אברהם שלח את עבדו (לפי המדרש, שמו היה אליעזר), לחפש אישה ליצחק בחרון. אליעזר החליט שכאשר יגיע לחרון יבחן את הנערות הבאות לבאר: הוא יבקש מהן לתת לו לשותת, והנערה שתציע מים גם לו וגם לגמליו, היא הראויה ליצחק. ואכן, כאשר רבקה מגיעה לבאר, היא מציעה מים לאליעזר, וממהרת להשקות גם את גמליו. אליעזר מעניק לה מתנות, והיא מזמינה אותו להתארח בביתם. כאשר הוא שואל את אמה ואחיה אם יוכל להשיא אותה ליצחק, הם אומרים שיש לשאול את פי הנערה, והיא מסכימה. בהמשך מסופר שכאשר ראתה את יצחק, נפלה רבקה מהגמל, כנראה מרוב התרגשות ולמראהו.

בעקבות היחס היפה של רבקה לעבד אברהם

אם נתן אדם לחברו כל מתנות טובות שבעולם כשפניו כבושים בארץ, כאלו לא נתן לו כלום. אבל המקבל את חברו בסבר פנים יפות, אפילו לא נתן לו כלום, כאלו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם. (אבות דרבי נתן נוסח א, פרק יג)

אוהלן של שרה ורבקה

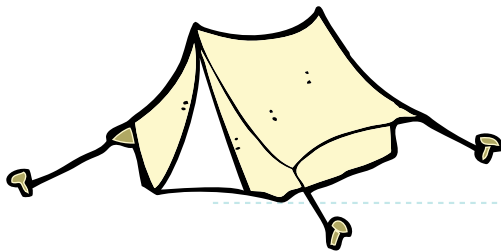
ויבאה יצחק, האהלה שרה אמו (בראשית כב, סז) בכל הימים שהייתה שרה חיה וקיימת היה ענן קשור על פתח אוהלה. לאחר שמתה פסק אותו ענן. כאשר באה רבקה חזר אותו ענן;

בכל הימים שהייתה שרה חיה וקיימת היו דלתות האוהל שלה פתוחות לרווחה. לאחר שמתה שרה, פסקה אותה הרווחה. כאשר באה רבקה חזרה אותה הרווחה;

ובכל הימים שהייתה שרה חיה וקיימת היה ברכה בעיטה [בבצק] שממנה מכינים לחם. לאחר שמתה שרה פסקה אותה הברכה. כאשר באה רבקה חזרה הברכה;

בכל הימים שהייתה שרה חיה וקיימת היה נר דולק מליל שבת ועד ליל שבת הבא. לאחר שמתה פסק אותו הנר. כאשר באה רבקה חזר הנר לדלוק.

וכיוון שראה יצחק את רבקה שהיא עושה כמעשה אמו באוהל, בבצק ובנר, מיד ויבאה יצחק האהלה (על פי בראשית רבה פ, ס)

הצעה לפעילות משפחתית (👨👩)

קראו שוב את סיפור עבד אברהם הבא לחרון ומבקש מרבקה מים להשקות אותו (בראשית, פרק כד), והמחזו את הסיפור עם המשפחה. שימו לב למדרש המצורף, האומר שכאשר נותנים בסבר פנים יפות, המתנות מתקבלות כמתנות יקרות ערך. נסו להציג כמה פעמים את הסיפור, ובכל פעם רבקה תענה בדרך אחרת - פעם בשמחה, פעם בכעס, פעם בבכי וכדומה. חשבו על הדרך שבה אליעזר יקבל את התשובה ואת סבר הפנים של רבקה בכל פעם.

?! שאלות לדין משפחתי

- ספרו על מתנה ששמחתם במיוחד לקבל. מה שימח אתכם במתנה זו?
- רבקה דומה לאמו של יצחק, בקשו מההורים שיספרו על דמיון שמצאו בינם לבין הוריו של ההורה השני. (במה אימא דומה לסבתא מצד אבא או במה אבא דומה לסבא מצד אימא?)

ביום השלישי של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את יעקב ולאה (ח)

אָזְמִין לְסַעֲדָתִי אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין / אָזְמִין לְסַעֲדָתִי אוֹרְחִים יְקָרִים:

יעקב ולאה ואתם אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יוסף ורחל. משה ומרים. אהרן, שפּרה ופועה. דוד ורות. תיבו תיבו אושפיזין עילאין. תיבו תיבו אושפיזין קדישין.

יעקב

יעקב הוא בנם של יצחק ורבקה, אחיו התאום של עשיו, ואבי שנים עשר שבטי ישראל. מסופר על יעקב שהיה איש תם יושב אלוהים, ועל אחיו עשיו שהיה צייד. באחד הימים, כאשר עשיו חזר עייף מעבודת הצייד, הציע לו יעקב נזיד (תבשיל) עדשים שבישל, בתמורה לבכורה שלו. עשיו הרעב הסכים לתנאי ומכר את בכורתו בעבור הנזיד. על ערש דווי ביקש יצחק לברך את עשיו בכורו, ויעקב (אף על פי שקנה את הבכורה) התחפש לעשיו כדי לקבל את הברכה, וזכה בברכת הבן הבכור. כאשר עשיו מגלה זאת, יעקב נאלץ לברוח הרחק משם. בעצת אמו הוא בורח לחרן מולדתה, ושם הוא מקווה גם למצוא אישה. כמו עבד אברהם שפגש את רבקה ליד הבאר, גם יעקב פוגש את רחל ליד הבאר. הוא מגיע לביתה ומתקבל בשמחה על ידי לבן אביה, שהוא אחי אמו רבקה. יעקב מבקש לעבוד תמורת נישואיו לרחל, ומסופר שבזכות אהבתו לרחל, שבע השנים שעבד היו לו כמו ימים אחדים. לאחר שבע השנים הללו לבן מרמה את יעקב ומשיא אותו ללא ידיעתו ללאה, אחותה הבכורה של רחל. יעקב נאלץ לעבוד שבע שנים נוספות, ולאחריהן נושא לאישה את רחל. מלאה, מרחל ומשתי השפחות שלהן, בלהה וזלפה, נולדים לו שנים עשר בנים ובת אחת - דינה.

חלום יעקב

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיִּלָּן שָׁם כִּי-בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרָאשֵׁיתוֹ וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא. וַיַּחְלֹם וְהִנֵּה סֹלֶם מֵצֶבֶת אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבִרְהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנְנָה וְלִזְרַעֲךָ. וְהָיָה זֶרְעֲךָ כְּעֶפֶר הָאָרֶץ וּפְרָצְתָּ יָמָה וְקִדְמָה וְצָפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל-מִשְׁפָּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזֶרְעֲךָ. וְהִנֵּה אֲנִי עִמָּךְ וְשָׁמְרְתִיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאָדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לְךָ. וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ יְהוָה בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאֲנִי לֹא יָדַעְתִּי. וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֵה-נִזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים זֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. וַיִּשְׁכֵּם יַעֲקֹב בְּבֹקֶר וַיִּיקַח אֶת-הָאֲבָן אֲשֶׁר-שָׂם מֵרָאשֵׁיתוֹ וַיִּשֶׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצַק שָׁמֶן עַל-רֹאשָׁהּ.

(בראשית כח, י-יח)

מדוע כתוב שיעקב שם אבנים מתחת לראשו לפני שהלך לישון, ובבוקר כשקם נזכרת רק אבן אחת?

וישם מראשותיו: עשאן כמין מרזב סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות. התחילו מריבות זו עם זו - זאת אומרת: עלי ניח צדיק את ראשו, וזאת אומרת: עלי ניח. מיד עשאן הקדוש ברוך הוא אבן אחת, וזהו שנאמר "ויקח את האבן אשר שם מראשותיו" (רש"י)

?! שאלות לדיון משפחתי

- ספרו על חלום שזכור לכם במיוחד.
- אילו הייתם יכולים לתכנן את החלום שלכם, על מה הייתם רוצים לחלום בלילה הקרוב?

הצעה לפעילות משפחתית

בהשראת האבנים שהניח יעקב תחת ראשו, שחקו משחקי אבנים.

חמש אבנים: אוספים חמש אבנים קטנות. מטרת המשחק היא להשלים את כל השלבים של זריקת האבנים ותפיסתן, בלי טעות (פסילה). דרגת הקושי עולה משלב לשלב, וכל שלב מסתיים כשכל האבנים בכפו של המשחק. כישלון בשלב כלשהו מעביר את התור למשתתף הבא, והמשתתף הראשון נדרש בתורו לשוב ולבצע את השלב שבו נכשל עד שישלימו בלי טעות. המנצח במשחק הוא זה שהשלים ראשון את כל שלבי המשחק. שלבי המשחק הנפוצים ביותר:

א': זורקים (בעדינות) את האבנים על הרצפה. בוחרים אבן ומשליכים אותה באוויר, ובזמן שהיא באוויר, אוספים אבן אחת מן הרצפה, ואז תופסים את האבן מן האוויר. כך ממשיכים ומלקטים מהרצפה אבן אחר אבן בזמן שאבן אחת נזרקת באוויר. זוהי פעולת הבסיס במשחק. בכל שלבי המשחק - אין להזיז אבן לפני שנאספה.

ב': כנ"ל, ואולם אוספים בכל פעם שתי אבנים מהרצפה, ולאחר מכן - את האבן הנוותרת.

ג': כנ"ל, ואולם אוספים שלוש אבנים מהרצפה, ולאחר מכן - את שתי האבנים הנוותרות.

ד': לא זורקים את האבנים על הרצפה, אלא משליכים אבן אחת באוויר. בזמן שהאבן באוויר, מניחים את יתר האבנים על הרצפה, ואז ממהירים לתפוס את האבן מהאוויר. זורקים אותה פעם שנייה באוויר, ובזמן הזה אוספים את ארבע האבנים מהרצפה, ולאחר מכן תופסים את האבן מן האוויר.

שבע אבנים: מתחלקים לשתי קבוצות, ובונים מגדל משבע אבנים שטוחות (שברי מרצפות, שיש או אבנים מסותתות). המשחק מתחיל כששחקן מקבוצה א' זורק כדור טניס (או כדור קטן אחר) על מגדל האבנים במטרה להפיל כמה שפחות אבנים. המטרה של שחקני קבוצה א' היא לבנות את המגדל מחדש, אם הם מצליחים - קבוצה א' היא המנצחת. באותו זמן שחקני קבוצה ב' מנסים לפסול את שחקני קבוצה א', באמצעות פגיעה בהם עם הכדור. אם קבוצה ב' פוסלת את כל שחקני קבוצה א' לפני שהם מצליחים לבנות את המגדל - היא המנצחת.

לאה

לאה היא אחת מארבע האימהות, היא אחותה של רחל, בתו של לבן, וזוגתו של יעקב. היא נישאת לו במרמה, בשעה שיעקב חושב שהוא מתחתן עם רחל. היא יולדת ליעקב שבעה ילדים - ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון ודינה. במקרא נאמר שעיניה היו רכות, ועל פי המדרש, עיניה היו יפות במיוחד והצביעו על חוכמה פנימית. סיפורי התנ"ך מצביעים על כך שיעקב אהב אותה פחות משאהב את רחל אחותה.

עיני לאה רכות

עיניה של לאה היו רכות, וכאשר ציינו זאת הכוונה הייתה לשבח אותה, והדבר לא נאמר לגנותה. לאה שמעה שלדודתה רבקה, אחותו של לבן אביה, יש שני בנים, ושהתכנית היא להשיא את שני הבנים של רבקה לשתי הבנות של לבן: את הבן הגדול - עשיו, לבת הגדולה, כלומר לה, ואת הבן הקטן - יעקב לבת הקטנה, כלומר לרחל. כיוון שכך, היא שאלה על שני האחים כדי לעמוד על טיבם: שאלה על עשיו הגדול, אמרו לה שהוא איש רע; שאלה על יעקב הצעיר, אמרו לה שהוא איש תמים הנוהג לשבת באוהל. וכאשר הבינה שהיא מיועדת להתחתן עם הרשע, בכתה עד שריסי עיניה נשרו, ועיניה הפכו רכות.

(מעובד על פי בבלי, בבא בתרא, קכג, ע"א)

?! שאלה לדיון משפחתי

האם ייתכן מצב שבו ניתן למישהו מחמאה, ולמעשה נעליב אותו?

הצעה לפעילות משפחתית

ציירו את לאה ואת עיניה הרכות.

ביום הרביעי של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את יוסף ורחל

אַזְמִין לְסַעֲדָתִי אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין / אַזְמִין לְסַעֲדָתִי אוֹרְחִים יְקָרִים: יוֹסֵף וְרַחֵל. וְאַתֶּם אַבְרָהָם וְשָׂרָה. יִצְחָק וְרַבֵּקָה. יַעֲקֹב וְלֵאָה. מִשָּׁה וּמְרִים. אֶהְרֹן, שִׁפְרָה וּפּוּעָה. דָּוִד וְרוּת. תִּיבּוֹ אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין. תִּיבּוֹ תִיבּוֹ אוֹשְׁפִיזִין קְדִישִׁין.

יוסף

יוסף הוא בנם של יעקב ורחל, אחיהם הצעיר של ראובן, שמעון, לוי, יהודה, דן, נפתלי, גד, אשר, יששכר, זבולון ודינה ואחיו הגדול של בנימין. התורה מספרת שיוסף היה ילדו האהוב של יעקב, וקיבל ממנו כתונת פסים מיוחדת. אחיו כעסו עליו ומכרו אותו לסוחרים ישמעאלים שהיו בדרכם למצרים, וכך הגיע יוסף למצרים. במצרים, לאחר תהפוכות רבות, הוא הפך להיות משנה למלך והציל את מצרים משנים ארוכות של רעב.

יוסף בעל החלומות

”וַיִּשְׁרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל-בָּנָיו כִּי-בֶן-זִקְנִים הוּא לוֹ, וַעֲשָׂה לוֹ כְּתוּנָת פְּסִים” (בראשית לז, ג)

יוסף היה צעיר מאד בן שבע עשרה שנה, ויעקב אהב אותו יותר מכל בניו.

אולי פינק אותו בגלל אמו היקרה, רחל, שכה אהב אותה ומתה צעירה.

אולי אביו ריחם עליו, יוסף היה יתום. אולי בכלל בגלל יופיו כל כך אהב אותו.

פינוק מוגזם זאת סכנה, ויעקב הגדים, וגם עשה לו מתנה: כתונת עם פסים.

עשה אותה במו ידיו? כנראה שכן. הלוא אין אמא שתתפור לו בגד, למסכן.

”וַיִּרְאוּ אֶחָיו כִּי אֹתוֹ אֶהָב אֶבְיָהֶם מִכָּל-אֶחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלוֹם” (בראשית לז, ד)

מובן שהאחים קינאו. פינוק מוליד קנאה. קנאת אחים, קשה לדעת מה היא מביאה:

”אבינו לא סופר אותנו! עלינו הוא ויתר. אולי הוא קצת אוהב אותנו, אך אותו - יותר.”

”כל היום הוא מתגנדר בכתונת הפסים. זה לא צודק! זה לא נכון וככה לא עושים!”

”מרגיזי כזה! לכל מקום הוא בא עם כותנתו. גנדרן כזה, מעכשיו לא נדבר אִתּוֹ!”

”וַיִּחַלֵּם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיִּגְדַּל לְאָחָיו, וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנוֹא אֹתוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: שָׁמְעוּ נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי, וְהִנֵּה אֲנִי חֹנֵן מְאֹלָמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה, וְהִנֵּה קָמָה אֲלֵמְתִי וְגַם-נִצְבָּה, וְהִנֵּה תִסְבְּיָנָה אֲלֵמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּוּן לְאֵלֵמְתִי” (בראשית לז, ה-ו)

יוסף היה צעיר תמים, אולי תמים מאד, ואת החלומות שלו הוא לא שמר בסוד.

כל כך בטח הוא באחיו, אך לא הבין אותם. הוא לא ניחש שחלומו יגביר את שנאתם.

בסך הכל חלם חלום, חלם על אלומות. הוא לא ידע איזה אסון טמון בחלומות.

”וַיֹּאמְרוּ לוֹ אֶחָיו: הַמֶּלֶךְ תִּמְלֹךְ עָלֵינוּ? אִם מְשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ, וַיֹּסִיפוּ עוֹד שְׁנוֹא אֹתוֹ עַל חֲלוֹמוֹתָיו וְעַל דְּבָרָיו” (בראשית לז, ח)

האם שנאו אותו אחיו, רק בגלל החלום שחלם? אולי הם כעסו עליו כי הלך וסיפר לכולם?

”אם האלומות שלנו משתחוות לשלך, זה כאילו אנחנו כולנו משתחוים לך?”

בעל חלומות שכמוך! אתה רק האח הקטן. אתה רוצה למלוך עלינו? תסתלק מכאן! קנאת אחים במשפחה, לא תמיד זה רע. היא מולידה סיפור מותח

אפילו בתורה.
יוסף, כמו בכוונה
טרח להגבירה:

"וַיִּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיְסַפֵּר אוֹתוֹ
לְאָחִיו וַיֹּאמֶר: הִנֵּה חֲלֹמֹתַי חֲלוֹם
עוֹד, וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשְׂרֵת
כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי. וַיְסַפֵּר אֵל-
אָבִיו וְאֶל-אָחִיו" (בראשית לז, ט-י)

יוסף היה צעיר תמים,
עדיין לשתוק לא למד.
בא וסיפר לאביו ולאחיו
על עוד חלום אחד.

אולי חשב שהחלום
מוזר, אבל שמה,
מי לא חולם על כוכבים,
על השמש ועל הירח?

דבר אחד עוד לא למד.
דבר חשוב מאד.
שלפעמים יש חלומות
אותם שומרים בסוד.

"וַיִּגְעַר בוֹ אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ: מָה
הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ? הֲבֹא
נָבוֹא אֲנִי וְאִמְךָ וְאָחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת

לְךָ אֲרָצָה?" (בראשית לז, י)
אביו מעולם לא כעס עליו,
לא הרים עליו את קולו.
יוסף המסכן ניסה להבין
מה הטעות שלו.

הוא לא אשם. הוא לא אשם
הוא לא עשה כל רע.
כל אחד כשהוא ישן -
חולם. יש לו ברירה?
פתאום אביו צעק עליו:
"מה החלום הזה?
איך גאוותן קטן שכמוך,
חולם חלום שכזה?"

"הכוכבים בחלום הם אחיך?
הירח, רחל, אמך?
אמך המתה וכל אחיך
ישתחוו לך?"

"גם שמש הייתה בחלום,
אולי התכוונת אלי?
חצוף שכמוך! אתה חולם
למלך אפילו עלי?"

אולי עכשיו יוסף הבין
כמה מסוכן החלום.

סוף סוף הבין מדוע אחיו
"לא יכלו דברו לשלום?"

אף פעם, אף פעם מאז שנולד.
לא כעס עליו אביו.
אולי הבין שבמקום לדבר
היה צריך להקשיב?

הסיפור התחיל בחלום תמים.
חלום על אלומות.
כשיוסף יגדל ודאי יבין
יותר בחלומות.
(לאה נאור)

יוסף בדרך למצרים

התורה מספרת, שכאשר יוסף נמכר
לסוחרים הישמעאלים, הם נשאו
עימם בשמים טובים למסחר.

האגדה מספרת, שהסיבה לכך היא
הדאגה של אלוהים ליוסף:

הוא אהב את יוסף, ולכן לא רצה
שיימכר לסוחרים הנושאים עימם זפת
ודברים שריחם עז ולא נעים. מסיבה
זו דאג אלוהים לכך שהסוחרים ישאו
עימם בשמים וריחות טובים, שיוסף
לא יסבול מריחותיהם.

(מעובד על פי ילקוט שמעוני, פרשת
בשלח)

?! שאלות לדיון משפחתי

- מה דעתכם על כך שיעקב אהב את יוסף יותר מכל ילדיו?
- ספרו מהם הדברים שאתם הכי אוהבים - מאכל, צבע, ספר, משחק וכו'.

הצעה לפעילות משפחתית

בעקבות הריחות הטובים שליוו את יוסף בדרכו למצרים, הכינו יחד סבון:

החומרים הדרושים:

- פתיתי סבון (ניתן לקנות בחנויות יצירה)
- תמצית ריח - בושם או שמן אתרי
- צבעי מאכל (אם רוצים)
- תבניות או כלים בצורות שונות (אפשר גם מיכלים ריקים של גבינה, קרטוני חלב או בקבוקי שתייה)
- מיקרוגל או סיר - אם משתמשים במיקרוגל, צריך כלי עמוק שמותאם לשימוש במיקרוגל
- מקל ארטיק מעץ לבהישה

הוראות הכנה:

- ממיסים את פתיתי הסבון במיקרוגל או בסיר, מוסיפים תמציות ריח וצבעי מאכל ומערבבים היטב. לאחר מכן יוצקים את הסבון לתבניות ומקפיאים. לאחר שהסבון מתגבש - אפשר להוציא מהתבנית ולהשתמש.
- ניתן ליצוק לתבניות קרח בצורות שונות וליצור מובייל.
- ניתן להניח בתחתית התבנית עלים, פולי קפה, פרחים וכדומה.

רחל

רחל היא האם הרביעית, היא בתו של לבן, אחותה של לאה ואמם של יוסף ובנימין. במקרא נאמר עליה שהייתה יפה מאוד. לאחר שנים רבות של עקרות, היא ילדה את יוסף, ולאחר מכן - במהלך המסע מהרן לארץ כנען - היא ילדה את בנימין. לרוע המזל, רחל נפטרה במהלך הלידה, ונקברה על אם הדרך.

קבר רחל

מדוע בחר אבינו יעקב לקבור את רחל בדרך אפרת? כיוון שהוא חזה את העתיד וראה שכאשר ישלחו את עם ישראל לגלות, הם עתידים לעבור דרך שם, לפיכך קברה שם כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים. לכן כתוב: "קול ברמה נשמע" (על פי בראשית רבה פב, יא)

רק מנעי קולך מבכי ועינייך
מדמעה
כי השער יפתח לו
יבוא בו בסערה כשישובו
לגבולם
(מילים: עידן רייכל)

רק מנעי קולך מבכי ועינייך מדמעה
כי השער יפתח לו
יבוא בו בסערה כשישובו לגבולם
עד אל נחלי המים
דרך שארית כוחך
אם ישיבנו אז נשובה
מנעי קולך מבכי
יש תקווה לאחרייך

כי בלילות שנתך נודדת
וכל חלום הוא למורא
הטי אז את אוזןך לשקט
קול חסד רחמים עוד יעלה
הנה הוא בא
כי בשבילי נפשך נשמרת
הרי קרבה היא השעה
עד ששדוד בזרועותייך
ייפול בסוף הדרך כשישובו לגבולם

הצעה לפעילות משפחתית

מצורף איור של ארץ ישראל וסביבתה, מצאו את המקום שבו נקברה רחל, וצבעו את הדרך שעשתה משפחתה מהרן לארץ ישראל.

?! שאלה לדיון משפחתי

בשיר מבקשים מרחל לא לבכות, ובכל זאת - איך בכי יכול לעזור?

ביום החמישי של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את משה ומרים

אֲזַמִּין לְסַעֲדָתִי אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין / אֲזַמִּין לְסַעֲדָתִי אוֹרְחִים יְקָרִים: מֹשֶׁה וּמְרִיָּם. וְאַתֶּם אֲבָרְהֶם וְשָׂרָה. יִצְחָק וְרַבֵּקָה. יַעֲקֹב וְלֵאָה. יוֹסֵף וְרַחֵל. אֶהְרֵן, שְׁפָרָה וּפּוֹעָה. דָּוִד וְרוּת. תִּיבוּ תִיבוּ אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין. תִּיבוּ תִיבוּ אוֹשְׁפִיזִין קַדִּישִׁין.

משה

משה הוא בנם של יוכבד ועמרם, ואחיהם הצעיר של אהרון ומרים. על פי המקרא, הוא נקרא משה כיוון שבת פרעה משתה אותו מן המים. הוא גדל בילדותו בארמונו של פרעה מלך מצרים, וכאשר בגר ציווה עליו אלוהים להוציא את עמו ישראל ממצרים ולהעלות אותם לארץ כנען (ישראל). לאחר שהצליח במשימה והוציא את בני ישראל ממצרים, הוא הוביל והנהיג אותם במשך 40 שנה במדבר עד לפני הכניסה לארץ, שאז נפטר. משה מתואר כאדם הקרוב ביותר לאלוהים ומיוחסות לו התכונות האלה: צניעות, אומץ לב, מנהיגות וחכמה צבאית.

משה התינוק

"וַתְּבָאֵהוּ לְבֵת פְּרַעֲה" (שמות ב, י)

אחרי שבת פרעה אימצה את משה, היא חיבקה ונישקה אותו כאילו היה בנה, ולא הוציאה אותו מארמון המלך. כיוון שהיה יפה וחמוד כל כך, אנשי הארמון רצו לשהות בחברתו ולשחק איתו עוד ועוד.

גם פרעה המלך היה מחבק ומנשק אותו. כמנהג הילדים, לקח משה את הכתר של פרעה ושם אותו על הראש שלו.

כל יועציו של המלך פרעה חששו מאוד כשראו שמשה לוקח את הכתר ושם על ראשו. הם אמרו לפרעה שהם חוששים שהוא רוצה לקחת ממנו את המלכות, והציעו לו לפגוע בו או להמית אותו כדי שלא ייקח ממנו את המלכות.

אחד מן היועצים היה יתרו, והוא אמר לכל החכמים שמשה בסך הכול תינוק, ואיננו מבין. הוא הציע להם לערוך מבחן:

להניח לפני משה שתי קערות, אחת של גחלים בוערות ואחת של זהב. אם הוא יושיט את היד לזהב, סימן שהוא מבין, ואז יש להרוג אותו, ואם הוא יושיט את היד לגחלים, סימן שהוא רק תינוק המשתעשע עם הכתר של המלך, ואינו מבין את ההבדל בין זהב לגחלים.

מיד הביאו יועצי המלך שתי קערות, כפי שהציע יתרו, והניחו לפני משה.

שלח משה את ידו לקערה של הזהב.

בא המלאך גבריאל והזיז את ידו לכיוון הקערה של הגחלים.

נגע משה בגחלים הלוהטות, והכניס את ידו לתוך פיו ונכווה בלשונו.

מסיבה זו הוא נעשה "כְּבֹד פֶּה וְכֹבֵד לְשׁוֹן" (שמות ד, י), כלומר מגמגם.

(על פי שמות רבה א, כו)

משה הרועה

"וּמֹשֶׁה הָיָה רֹעֵה" - בְּחֵנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשְׁה בְּצֵאֵן.

אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: כְּשֶׁהָיָה מֹשֶׁה רֹבֵנוּ רוֹעֵה צֹאֵנוּ שֶׁל יִתְרוֹ

בְּמִדְבַר בְּרַח מִמֶּנּוּ גָדִי, וְרָץ אַחֲרָיו עַד שֶׁהִגִּיעַ לְחֶסוֹת. כֵּן

שֶׁהִגִּיעַ לְחֶסוֹת נִדְדַמְנָה לוֹ בְּרַכָּה שֶׁל מַיִם וְעַמֵּד הַגָּדִי לְשִׁתּוֹת.

כֵּן שֶׁהִגִּיעַ מֹשֶׁה אֶצְלוֹ, אָמַר: "אֲנִי לֹא הֵייתִי יוֹדֵעַ שְׂרָץ הֵייתִי

מִפְנֵי צָמָא, עַיִף אֶתָּה". הִרְכִּיבוּ עַל כְּתָפוֹ וְהָיָה מְהֻלָּךְ. אָמַר

הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יֵשׁ לָךְ רַחֲמִים לְנֶהֱג צֹאֵנוּ שֶׁל בְּשָׂר וְדָם כָּךְ

- חַיִּיק, אֶתָּה תִרְעָה צֹאֵנִי יִשְׂרָאֵל.

(שמות רבה ב, ב)

הצעה לפעילות משפחתית

בספר שמות כתוב שמשה היה מגמגם. על סמך המשפט הזה המציאו חכמים את המדרש על קערות הזהב והגחלים. המציאו סיפור משלכם המסביר את הגמגום של משה. ספרו אותו לשאר בני המשפחה.

שאלות לדיון משפחתי

- אילו דברים מצחיקים עשיתם אתם כשהייתם תינוקות? האם יש דברים שנהגתם לעשות כתינוקות וכבר אז לימדו על אישיותכם?
- אלוהים החליט שמשה ינהיג את העם, כיוון שראה איך הוא מרחם על הגדי הקטן. באילו דרכים נוספות אפשר לבחון אם משהו מתאים להנהיג?

מרים

מרים היא בתם של יוכבד ועמרם, ואחותם של משה ואהרן. המסורת רואה בשלושת האחים את גואלי ישראל ממצרים. כאשר פרעה מצווה על בני ישראל להמית את כל הבנים הזכרים, מחליטה יוכבד להצפין את בנה התינוק בתיבה ולהשיט אותה על היאור. מרים אחותו נשארת להשגיח עליו ולראות מה יקרה לו. כאשר בת פרעה מוצאת את משה, מרים היא שמציעה לה לקחת אותו לאישה שתיניק אותו, וכך משיבה את משה לאמו יוכבד למשך תקופת ההנקה. לאחר קריעת ים סוף מרים יוזמת שירה וריקודים של שמחה והודיה לאלוהים על שהציל אותם. בספר במדבר, מיד לאחר תיאור מותה, מסופר כי אזלו המים לבני ישראל, ולכן המסורת מספרת שהייתה באר פלאית, שליוותה את בני ישראל בזמן נדודיהם במדבר, ומיד לאחר מותה של מרים - היא התייבשה.

מרים הנביאה

"וַתִּתְצַב אֶחְזוֹתוֹ מִרְחֹק לְדַעַה מֶה-יַעֲשֶׂה לּוֹ" (שמות ב, ד)

למה עמדה מרים מרחוק?

אמר רב עמרם בשם רב: כיוון שלפני שמשוה נולד, מרים ניבאה את העתיד ואמרה: אמי תלד בן שיושיע את כל ישראל.

לאחר שנולד התמלא כל הבית באור.

שמח אביה, נתן לה נשיקה על ראשה ואמר לה: בתי, צדקת, נתקיימה נבואתך.

לאחר שנאלצו להניח את משה ביאור, עמדה אמה, טפחה על ראשה ואמרה לה: מה יהיה עם הנבואה שלך?

לכן כתוב שמרים עמדה מרחוק כדי לדעת מה יעשה לו, ומה יהיה בסוף נבואתה.

(על פי שמות רבה א, כב)

מרים מצילה את עם ישראל

"וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לְוִי" (שמות ב, א)

להיכן הלך? אמר רב יהודה בר זבינא: הוא הלך בעצת בתו.

עמרם, אביהם של מרים, אהרון ומשה, גדול הדור היה.

לאחר שגזר פרעה הרשע "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"

אמר: אין סיבה שנתחנת ונלד ילדים, החליט להתגרש מאשתו.

ראו כל בני ישראל שעמרם מתגרש מאשתו, החליטו כולם להתגרש מהנשים שלהם.

אמרה לו מרים בתו: אבא, הגזירה שלך קשה יותר מזו של פרעה. הגזירה של פרעה משפיעה רק על הזכרים, והגזירה שלך משפיעה גם על הזכרים וגם על הנקבות!

הבין עמרם את טעותו והחליט להחזיר את אשתו. ראו זאת כל בני ישראל והחזירו את הנשים שלהם.

(על פי בבלי סוטה יב, ע"א)

הצעה לפעילות משפחתית

ספרו לבני המשפחה על נבואה שניבאתם והתגשמה או על תחושה שהייתה לכם שמשוה יקרה והוא אכן קרה.

?! שאלה לדין משפחתי

על פי המדרשים, מה הייתה תרומתה של מרים להצלתו של עם ישראל?

ביום השישי של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את אהרון, שפרה ופועה

אַזְמִין לְסֻעֻדַּתִּי אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין / אַזְמִין לְסֻעֻדַּתִּי אוֹרְחִים יְקָרִים: אֶהְרֶן, שְׁפָרָה וּפּוּעָה. וְאַתֶּם אַבְרָהָם וְשָׂרָה. יִצְחָק וְרַבֵּקָה. יַעֲקֹב וְלֵאָה. יוֹסֵף וְרַחֵל. מִשָּׁה וּמְרָיִם. דָּוִד וְרוּת. תִּיבּוֹ תִּיבּוֹ אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין. תִּיבּוֹ תִּיבּוֹ אוֹשְׁפִיזִין קַדְדִישִׁין.

אהרון

אהרון הוא הכהן הראשון, הוא בנם של יוכבד ועמרם ואחיהם של משה ומרים. הוא אביהם של נדב, אביהוא, אלעזר ואיתמר. שני הבכורים מתו ביום שבו נחנך אוהל מועד כיוון שעשו דבר שלא הצטוו לעשות. כאשר משה עלה להר סיני לקבל את לוחות הברית, העם פנה לאהרון כדי שייטייע להם, ואהרון הציע להם לבנות את עגל הזהב. במקרא מתארים כיצד ביומו האחרון העביר אהרון את בגדיו לבנו אלעזר ומת.

אהרון רודף שלום

הלל אומר: כדאי להיות כמו אהרון הכהן, אוהב שלום ורודף שלום.

מה נהג אהרון לעשות?

אם פגש שני בני אדם שרבו זה עם זה, למשל ראובן ושמעון. הלך אהרון לראובן ואמר: "אתה יודע, שמעון ממש מתבייש

במה שעשה לך, הוא מתחרט וחושב שהתנהג לא יפה, הוא ממש חושש לפגוש אותך שמא יהיה לו קשה להסתכל עליך מרוב שהוא מרגיש אשם", וכך ממשיך אהרון לתאר את החרטה של שמעון עד שהוא מרגיש שראובן כבר לא כועס עליו יותר.

אז הולך אהרון ויושב אצל שמעון, ואומר לו: "אתה יודע, ראובן ממש מתבייש במה שעשה לך, הוא מתחרט וחושב שהתנהג לא יפה, הוא ממש חושש לפגוש אותך שמא יהיה לו קשה להסתכל עליך מרוב שהוא מרגיש אשם", וכך ממשיך אהרון לתאר את החרטה של ראובן עד שהוא מרגיש ששמעון כבר לא כועס עליו יותר.

ואז, כאשר ראובן ושמעון נפגשים, הם מתחבקים ומיד סולחים זה לזה, משלימים וחוזרים להיות חברים.

(על פי משנה אבות א, יב)

?! שאלות לדיון משפחתי

- מה דעתכם על המעשה של אהרון, הרי בעצם הוא שיקר גם לראובן וגם לשמעון?
- חשבו על דרך שבה תוכלו להשתמש בשיטות של אהרון כדי לפתור מריבות ביום-יום ביניכם ובין בני המשפחה והחברים שלכם.

הצעה לפעילות משפחתית

אהרון היה הכהן הראשון, הוא לבש בגדי כהונה מיוחדים:

כתונת - מעין חלוק ארוך

אבנט - חגורת בד

מכנסיים - קצרים, עד הברך

מגבעת - רצועת בד, שְׁלוּפְפָה סביב הראש וחלקה העליון שטוח

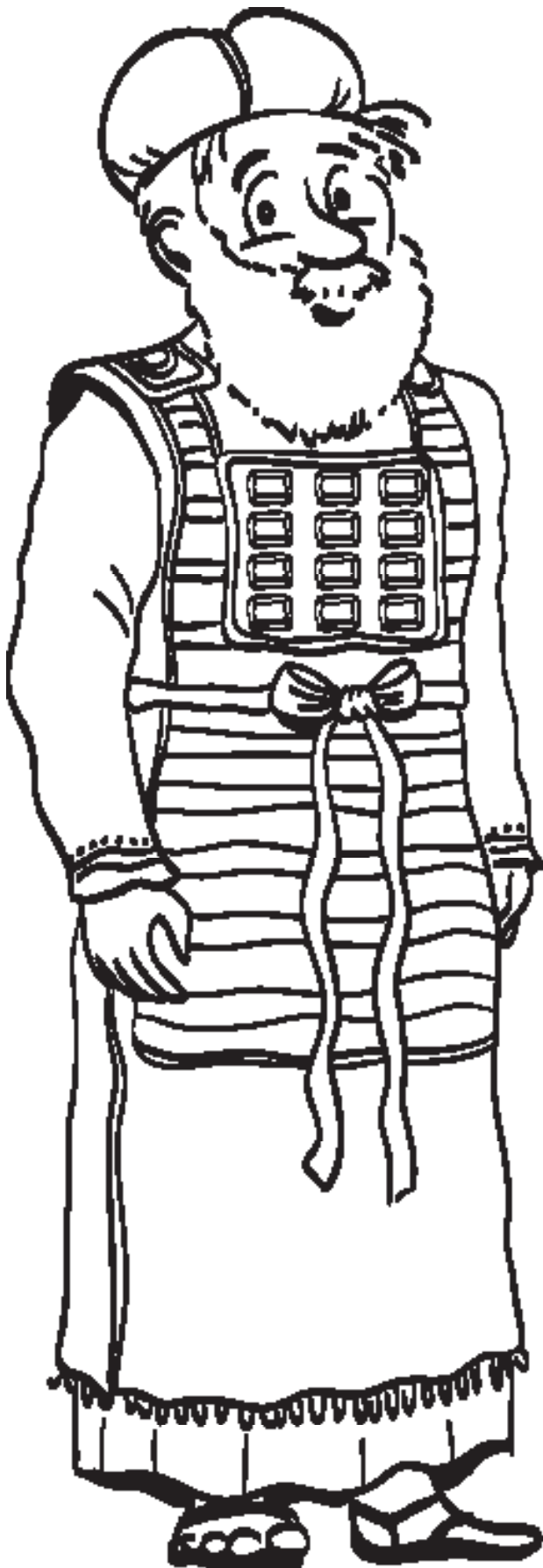
מעיל - בגד ארוך חסר שרוולים, ארוג מחוטי תכלת, מעוטר באריגות פעמונים וקישוטים בצורת רימונים

אפוד - מעין סינר ארוך, ארוג מחוטים הטוויים תכלת,

ארגמן, תולעת שני ופשתן. על הכתפות של האפוד היו משובצות שתי אבני שוהם שעליהן חקוקים שמות שבטי ישראל.

חושן - בד ארוג מזהב, מצמר בצבעי תכלת, ארגמן ותולעת שני ומפשתן. גודלו: 50X25 ס"מ. החושן קופל לשניים ויצר כיס מרובע, שבתוכו הונח פתק הנקרא "אורים ותומים". על החושן הייתה מסגרת זהב שבה שובצו שתים-עשרה אבנים יקרות, שעל כל אחת מהן חקוק שם של שבט משבטי ישראל. האבנים היו ערוכות בארבעה טורים, שלוש אבנים בכל טור.

בטור הראשון - אודם (אבן אדומה), פיטדה (אבן בצבע ירקרק) וברקת (אבן בצבע ירוק);

בטור השני - נופך (אבן בצבע טורקיז), ספיר (אבן בצבע כחול כהה) ויהלום;
בטור השלישי - לשם (אבן בצבע צהוב), שבו (אבן בצבע שחור ולבן) ואחלמה (אבן בצבע סגול);
בטור הרביעי - תרשיש (אבן בצבע כחול-ירוק), שוהם (אבן שבה כל פס בצבע אחר) וישפה (אבן שצבעה לא ידוע).
החושן היה קשור בשתי טבעות זהב לחגורת האפוד (משתי פינותיו התחתונות), ובשתי טבעות זהב לכתפות האפוד (מפינותיו העליונות)
לפניכם ציור של הכהן הגדול ובגדיו, צבעו את הציור לפי התיאור.

שפרה ופועה

על שפרה ופועה אנחנו למדים מפסוק טו בפרק א בספר שמות: "וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לְמִילֵדוֹת הָעִבְרִית אֲשֶׁר שֵׁם הָאִחַת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׁנִיית פּוּעָה...". בפרק זה מצווה עליהן פרעה להמית את כל הבנים הזכרים אשר נולדים לבני ישראל במצרים.

מי היו שפרה ופועה?

מי היו המיילדות? [...] רבי שמואל בר נחמן אמר: הן היו אישה ובתה: האישה היא יוכבד והבת מרים.

מרים הייתה בסך הכול בת חמש אז, לפי שאהרן גדול ממשה בשלוש שנים. מספרים שמרים הייתה מתלווה ליוכבד אמה ועוזרת לה בלידות. היא עשתה כל מה שנדרשה, והייתה זריזה ומועילה מאוד.

למה נאמר שם האחת שפָּרָה? כיוון שהייתה משפרת את התינוק כשנולד.

ולמה נאמר פּוּעָה? כיוון שהייתה מפיעה [מנשימה] את התינוק, אם היה חשש לחייו.

הסבר אחר לשמות המיילדות:

שפרה כיוון ששיפרה את מעשיה לפני האלוהים,

ופועה עזרה לכך שאלוהים הופיע לפני בני ישראל.

הסבר אחר:

היא נקראה פועה כיוון שהופיעה פנים כנגד [עמדה מול] פרעה בגאווה ואמרה לו - חכה ותראה איך אלוהים ישלם לך על מעשיך הרעים. ושפרה נקראה כך כיוון שניסתה לשפר את דברי בתה ואמרה לפרעה - הרי היא רק ילדה קטנה, אל תכעס עליה.

(על פי שמות רבה א, יג)

הצעה לפעילות משפחתית

היעזרו בשיטה ששימשה את המפרשים לפירוש שמותיהן של שפרה ופועה, ומצאו הסברים לשמות של כל אחד מבני המשפחה ו/או החברים שלכם.

?! שאלה לדין משפחתי

איזה מן ההסברים לשמות של שפרה ופועה נשמע לכם הגיוני?

ביום השביעי של חג הסוכות נזמין לסוכתנו את דוד ורות (ח)

אֲזַמִּין לְסַעֲדָתִי אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין / אֲזַמִּין לְסַעֲדָתִי אוֹרְחִים יְקָרִים:

דוד ורות. ואתם אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה. יוסף ורחל. משה ומרים. אהרן, שפּרה ופּועה. תיבו תיבו אוֹשְׁפִיזִין עֵילָאִין. תיבו תיבו אוֹשְׁפִיזִין קְדִישִׁין.

דוד

דוד המלך הוא בנו של ישי בית הלחמי. בספר שמואל א' אנו למדים שבטרם הפך למלך ישראל רעה דוד את צאן אביו, ואף נשלח לנגן בפני המלך שאול כדי לשמחו. כאשר גלית, הענק בן העם הפלשתי, מזמין את גיבורי ישראל להילחם בו, נענה דוד לאתגר ומצליח להביס אותו. ברבות השנים דוד הופך ליריבו של שאול המלך וזוכה לתמיכתם של יהונתן ומיכל, בניו של שאול. חייו של דוד רצופים מלחמות, קרבות וחיי משפחה מסובכים.

דוד המלך, הדבורה והעכביש

פעם אחת היה דוד מלך ישראל יושב בגנו וראה צרעה אוכלת עכביש. אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, מה הנאה באלו שבראת בעולמך? צרעה משתתת דבש ואין בה הנאה; עכביש אורג כל השנה ואין לבוש. אמר הקדוש ברוך הוא: דוד, מלעיג אתה על בריותי - תבוא שעה ותצטרך להן.

וכשנחבא דוד במערה מפני שאול המלך, שלח הקדוש ברוך הוא עכביש וארג על פי המערה וסגר אותה. בא שאול וראה פי המערה ארוג. אמר: ודאי לא נכנס אדם לכאן, שאם נכנס היה קורע את האריג לקרעים - והלך לו ולא נכנס לשם. וכשיצא דוד וראה את העכביש - נשקו ואמר לו: ברוך בוראך וברוך אתה.

ובשעה שמצאו דוד לשאול שוכב ישן במעגל - והיה אבגר שוכב בפתח האהל, ראשו בפתח אהד ורגליו בפתח שכנגדו, והיו רגליו זקופות. בא דוד ונכנס בין רגליו ונטל צפחת המים. וכשבא לצאת מבין רגליו פשט אבגר את רגליו - וכסהו, והיו עליו כשני עמודים גדולים. בקש דוד רחמים לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: "אלי אלי, למה עזבתני" (תהילים כב, ב)! עשה לו הקדוש ברוך הוא נס ושלח לו צרעה ועקצה ברגלי אבגר וזקפן - ויצא דוד.

באותה שעה שבח דוד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: רבוננו של עולם, מי יעשה כמעשיך וכגבורותיך - שכל מעשיך נאים.

(אלפא ביתא דבן סירא, בתוך: אוצר מדרשים, עמ' 47)

גוליית

מילים: אלון אולארצ'יק ודני סנדרסון. לחן: דני סנדרסון

זהו שיר מאוד עצוב על נושא כזה כאוב, אם תשים תחבובת, לא יעזור לך שנתיים. הגיבור של הסיפור להגיד אותו אסור, נגלה רק שהשם שלו כמו אפריים.

יום אביב בכפר קטן ציפורים שרות בגן, נמלה עוברת אך המנגינה נשארת. בחצר נולד תינוק ומיד התחיל לצעוק "לא קוראים לי פריים - שמי גוליית ולא אחרת!"

כל התנ"ך פחד ממנו כמו מפיל, גיבורים ברחו הביתה, לוחמים זייפו תגיל. הם קראו לו "השד מאשקלון".

בגנון אמר שלום לידים עברו לדום, בן חמש וכבר הספיק להביא הביתה סלע. התאמן כל יום שעות בלהפריע לחיות, יש אומרים היה לו קול נמוך מים המלח.

כל התנ"ך פחד ממנו כמו מפיל גיבורים ברחו הביתה לוחמים למדו חליל הם קראו לו בשקט מרחוק.

הנה בא אלינו, בא אלינו גולי, גוליית מקווה שגם הפעם הוא יחשוב אותי נחמד. הנה בא אלינו, בא אלינו גולי, גוליית, מקווה שלא ידרוך עלי, יעשה אותי גמד.

דוד מלך ישראל קם בבוקר לטייל, מרחוק רואה המון סואן צועק "הצילו!" בלי לחשוב יותר מיום התייצב על המקום, חוץ משני גמלים וגדי עוד לא ידעו אז מיהו.

"בוא אלי, גוליית נחמד, שב אצלי על כף היד."

"ככה מדברים?" שאל גוליית באשקלונית. דוד מלך התעצבן, "הרוגטקה תנגן!" אבן לעברו ירה, קלע לו בול בפוני.

כל התנ"ך אמר תודה והתרגש, "אם תרצה להיות מלכנו, תתקשר מחר בשש" ומאז לא שמעו אותם אומרים,

הנה בא אלינו, בא אלינו...

מקווה שלא ידרוך עלי מקווה שלא יקפוץ עלי הנה בא אלינו גוליית

?! שאלה לדין משפחתי

איך אתם מדמיינים את דוד המלך?

הצעה לפעילות משפחתית

ציינו שמות של בעלי חיים שאתם לא מבינים מדוע נבראו, ומצאו בעזרת אנציקלופדיה מה התועלת שלהם לעולם.

כדי שיהיה להן אוכל, שלחה נעמי את רות לאסוף שיבולים בשדה. זו הייתה עונת קציר השעורה, ובכל שדה נהגו בעלי השדה להשאיר מעט שעורה לעניים.

כך הייתה רות מלקטת שיבולים בשדה. יום אחד הגיע בעל השדה, וראה אישה זרה מלקטת בשדהו שיבולים שנשארו בשדה אחרי הקוצרים. כאשר בירר מי האישה, אמרו לו שזו רות, כלתה של נעמי. בעל השדה, ששמו היה בועז, שמח מאוד מכיוון שהיה קרוב משפחה של נעמי. הוא אמר לרות: "אל תלכי ללקט בשדה אחר, את יכולה ללקט שיבולים בשדה שלי, ואני אדאג שיהיה לך מזון ואשמור עלייך". באותו ערב חזרה רות אל נעמי, ובידיה שיבולים רבות, היא סיפרה שליקטה שעורה בשדה של בועז, קרוב משפחה של נעמי. נעמי שמחה מאוד, כי ידעה שבועז ישמור עליהן וידאג שלא יחסר להן דבר.

מן היום ההוא ליקטה רות שיבולים בשדה של בועז, ולשתיהן - לנעמי ולרות - היה אוכל. ערב אחד, בסוף עונת הקציר, אמרה נעמי לרות: "הנה בועז קרובנו דואג לנו, ואולי את מוצאת חן בעיניו, והוא ירצה להתחתן איתך. אם תינשאו, לא יחסר לנו אוכל לעולם. לכי לפגוש אותו הלילה בגורן, וראי מה תהיה תגובתו".

באותו לילה הלכה רות אל הגורן, ופגשה שם את בועז. בועז שמח לראות את רות, והבטיח לדאוג לה. למחרת בבוקר הלך בועז אל שער העיר, אל המקום שבו היו יושבים זקני העיר וחכמיה. בועז הצהיר בפניהם על רצונו: "אני רוצה להתחתן עם רות, כלתה של נעמי". אנשי העיר הסכימו לכך ובירכו את בועז.

בועז ורות התחתנו, ונולד להם בן, עובד. עובד גדל והתחתן ונולדו לו ילדים, וגם לילדיו נולדו ילדים. נכדו של עובד היה דוד, שברבות הימים היה מלך ישראל.

סיפורה של רות מסופר במגילה הנקראת על שמה. את מגילת רות נהוג לקרוא בחג השבועות. בסיום המגילה אנו מגלים כי רות הייתה סבתא רבתא של דוד המלך.

סיפורה של רות

לפני שנים רבות, בתקופה שנקראה "תקופת השופטים", חיו בעיר בית לחם איש ששמו אלימלך ואשתו נעמי ועמם שני בניהם, מחלון וכליון. בימים ההם היה רעב גדול בארץ יהודה, לא היה אוכל, ואנשים רבים נאלצו לנדוד ולחפש אוכל במקומות אחרים. גם המשפחה של נעמי ואלימלך ניסתה את מזלה, הם נדדו לארץ מואב, והתיישבו שם. לאחר מותו של אבי המשפחה, אלימלך, התחתנו שני בניו, מחלון וכליון, עם נשים מואביות. לאחר זמן מה גם הבנים מתו. אז נשארה נעמי עם שתי כלותיה - ערפה ורות. נעמי שמעה שהרעב שהיה בארץ יהודה, ושבגללו עברה כל המשפחה לגור במואב, הסתיים, והיא החליטה לשוב לביתה שבעיר בית לחם.

נעמי פנתה אל כלותיה, ערפה ורות, ואמרה להן: "הבנים שלי מתו, וכאן לא נשאר לי אף אחד. חזרו אל בית הורייכן". אחת הכלות, ערפה, החליטה להישאר במואב וחזרה לבית אימה, אבל הכלה השנייה, רות, אמרה לנעמי: "אלך איתך לאן שתלכי, עמך עמי ואלוהייך אלוהיי", כלומר היא מבטיחה להישאר עם נעמי ולחיות עם בני עמה.

כך הלכו נעמי ורות דרך ארוכה יחד, עד שהגיעו לבית לחם, שם גרה משפחתה של נעמי לפני שנים רבות. בבית לחם קיבלו אנשים רבים את פניה של נעמי, כיוון שזכרו אותה ואת משפחתה. נעמי ורות היו אז עניות, ולא היה להן מה לאכול. נעמי הייתה זקנה, ולא יכלה לעבוד בשדה.

?! שאלה לדיון משפחתי

מה לדעתכם חשבו בני משפחתה של רות שנשארו במואב על ההחלטה של רות לעזוב יחד עם נעמי לבית לחם? מה אתם חושבים על זה?

הצעה לפעילות משפחתית

מגילת רות מלאה מעשי חסד. חלק מן המצוות המפורטות בתורה שעניינן תרומה לנזקקים באות לידי ביטוי במגילת רות, ואלו הן: לקט, שכחה ופאה. 'לקט' הוא כינוי לשיבולים שנשארו בשדה אחרי הקוצרים, והעניים באים ומלקטים אותם. 'שכחה' היא כינוי לשיבולים שנקצרו ונקשרו יחד ונשכחו בשדה, ויש להשאירם לעניים, ו'פאה' היא כינוי לתבואה שמשאיר הקוצר בקצה השדה לעניים. הלקט, השכחה והפאה מיועדים לעניים ולכאלה שאין להם שדה משלהם, על מנת שיוכלו לאכול לשובע.

• חשבו על פעולת חסד שתוכלו לעשות כמשפחה ומצאו את הדרך המתאימה להגשים אותה.

כשיוצאים מן הסוכה בפעם האחרונה אומרים: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וְאֲמוֹתֵינוּ, שְׂכַשְׁמֵם שִׁשְׁבְּנוּ בְּסִפְּהָ זוּ כֵּן נִזְכֶּה לְשָׁנָה הַבָּאָה לִישֵׁב בְּסִפְּתָ הַשְּׁלוֹם שֶׁתְּפָרֵשׁ עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם.

שמחת תורה

חג שמחת תורה אינו מוזכר בתורה וגם לא בתלמוד. ראשיתו של החג בבבל בסוף תקופת הגאונים (בסביבות שנת 1000 לספירה). החג החל בבבל, כי שם היה נהוג לקרוא את פרשיות התורה, מדי שבוע, במחזור שנמשך שנה. משסיימו לקרוא נהגו להתחיל את הקריאה בתורה מחדש בשמיני עצרת. מן המנהג עתיק היומין שהתפתח בבבל ובא לציין בסעודה חגיגית את סיום הקריאה בתורה, התפתח חג עממי שמשותפים בו כל חלקי העם: נשים, גברים וטף. בכ"ב בתשרי, שמיני עצרת, קוראים את הפרשה האחרונה שבתורה ומתחילים מיד את הפרשה הראשונה של התורה - פרשת בראשית. חז"ל מנמקים את החיפזון: התורה חביבה ואהובה כדבר חדש שהכול רצים לקראתו, היא חלק בלתי נפרד מחייו של היהודי, ותמיד ניתן לגלות בה דברים חדשים. על כן חוזרים וקוראים את התורה פעם אחר פעם.

שמחת תורה

אמר סבא לדן: "בוא נלך לחגיגה."
שאל דן: "למי יש יום הולדת?
למי עושים מסיבה?"
ענה סבא: "לתורה".

אמר דן: "חה, חה, חה, מצחיק מאוד,
איפה עושים חגיגה לתורה?"
"בבית הכנסת" סבא ענה.
הושיב את דן לידו וסיפר לנכדו:

"כל שנה קוראים בתורה,
וביום השמיני של חג הסוכות,
כשמסיימים את הקריאה,
התורה שמחה מאוד מאוד,
ומזמינה את האנשים לבית הכנסת
לחגוג."

"ובחגיגה," שאל דן, "מקבלים ממתקים?"
ענה סבא: "דברי תורה מדבש מתוקים,
והמילים הכתובות בה הן הצימוקים
והשקדים."

כתוב בתורה איך העולם נברא,
כיצד להתנהג לחבר ולחברה,
לאמא ולאבא, לזקנים ולחולים.
כתוב בה איך לכבד את אלוהים.

מה מותר ומה אסור לאנשים
לעשות,
ולכן הוגים בה ימים ולילות."

שאל דני: "איך עושים חגיגה
לתורה?"

ביום ההולדת שלי בשנה שעברה,
שרו ורקדו כל הילדים,
הרימו אותי ארבע פעמים
ועוד פעם אחת לשנה הבאה
והרגשתי בלב המון שמחה.

אז איך משמחים את התורה
בחגיגה?"

אמר סבא לדן: "ילדי, שאלת שאלה
נבונה,
וכדי לקבל עליה תשובה, נלך לבית
הכנסת,
נשתתף בשמחה.
אבל קודם אתן לך הפתעה.

עצום את העיניים, ספור עד שלוש,
אל תציץ! אל תפנה את הראש!
רגע... רגע... עוד דקה...
יופי! המתנה מוכנה."

פקח דן את עיניו וקרא,
"סבא, איזה דגל נפלא."

נתן סבא לדני יד,
אחז בדגל חזק חזק,
בראש המקל התפוח עמד,
ודן זקוף וגאה צעד,
נפנף בדגל לכל צד.

הגיעו סבא ודן לבית הכנסת,
ואיש אחד עמד ליד הדלת ואמר:
"איזה דגל יפה! איזה דגל נהדר!"
תודה תודה," דן ענה.

"זה סבא קנה לי במתנה
לכבוד השמחה של התורה."

עמד דני בבית הכנסת,
התבונן בנשים, בגברים, בילדים,
בדגלים וקרא:
"סבא, זה כמו ביום הולדת שלי
שנה שעברה.

התורה לבושה בגדי חג,
כולם נושאים אותה, נותנים יד,
ורוקדים עם התורה שבע פעמים
אפילו שיר מיוחד לכבודה שרים."
"נכון" צחק סבא וענה בשירה,
"שישו ושמחו בשמחת תורה."

(רינה שליין)

רבי יהושע ונכדו

רבי יהושע היה רגיל לשמוע הסברים של פרשת השבוע מבן בנו בכל ערב שבת.

פעם אחת שכח ונכנס לרחוץ במרחצאות של טבריה, לידו התרחץ רבי חייא בר-אבא, רבי יהושע נזכר שלא שמע פרשה מבן בנו, יצא מבית המרחץ והתכוון ללכת הביתה.

אמר לו רבי חייא בר-אבא: האם לא אמרת לנו, רבנו, שאם מתחילים משהו אין מפסיקים?

ענה לו רבי יהושע: בני, חשוב שתזכור, שכל השומע פרשה מבן בנו, כאילו הוא שומעה מהר-סיני.

שנאמר: "והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדתי לפני ה' אלוהיך בחורב" (דברים ד, ט)

(על פי תלמוד ירושלמי, מסכת שבת פ"א, ה"ב, בנוסח ספר האגדה)

?! שאלות לדין משפחתי

האם התורה מתבגרת בכל שנה? למה מציינים לה יום הולדת? איך יכול להיות שבכל פעם שקוראים בה מגלים דברים חדשים ומבינים את הכתוב בצורה שונה?

הצעה לפעילות משפחתית

ביום הולדת נהוג להביא מתנה. איזו מתנה נרצה להביא לשמחה של התורה?
חשבו על מתנה מתאימה והכינו אותה יחד.

שִׁישׁוּ וְשִׁמְרוּ בְּשִׂמְחַת תּוֹרָה

סדר ליל חג הסוכות וחג שמחת תורה

תוספת למוצאי שבת

כאשר ערב סוכות או ערב שמחת תורה חל במוצאי שבת מוסיפים את ברכת "מאורי האש" ואת ברכת ההבדלה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. בורא מאורי האש:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם. המבדיל בין קדש לחול, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת. הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך: ברוך אתה יי. המבדיל בין קדש לקדש.

ברכת הזמן (שהחינו)

ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

ברכת נטילת ידיים

יש הנוהגים לטול ידיהם לפני תחילת הקידוש.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו, וצונו על נטילת ידים:

ברכת הפת:

טובלים את פרוסת החלה בדבש (במקום במלח כנהוג ביתר ימות השנה).

עיני כל אליך ישברו. ואתה נותן להם את אכלם בעתו:

פותח את דך. ומשביע לכל חי רצון: (תהילים קמה, טו-טז)

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ:

ניתן לחתום את הקידוש בקריאה או בשירה של הברכה:

ברך עלינו יי אלהינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה.

ותן ברכה על פני האדמה ושבוענו מטובה, וברך שנתנו כשנים הטובות.

ממשיכים בסדר האושפיזין. ביתר ימות חג הסוכות, בעת הסעודה בסוכה, מברכים את ברכת הישיבה בסוכה, את ברכת הפת (אם אוכלים לחם) ואומרים את סדר האושפיזין של אותו היום.

בערב שבת מתחילים: יום הששי: ויכלו השמים והארץ וכל צבאם: ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה, וישבת ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה: ויברך אלהים את יום השביעי ויקדש אתו, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות:

המקדש/ת: סברי מרנן ורבנן / ברשות חבריי וחברותיי (ועונים: לחיים).

ברכת היין

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן:

ברכת קדושת היום

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה (בשבת מוסיפים: שבתות למנוחה ו)מועדים לשמחה. חגים וזמנים לששון. את יום (בשבת מוסיפים: השבת הזה ואת יום)

בערב סוכות אומרים: חג הסוכות הזה. זמן שמחתנו:

בערב שמחת תורה אומרים: שמיני עצרת הזה. זמן שמחתנו:

(בשבת מוסיפים: באהבה) מקרא קדש זכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. (בשבת מוסיפים: ושבת) ומועדי קדשך (בשבת מוסיפים: באהבה וברצון) בשמחה ובששון הנחלתנו: ברוך אתה ה'. מקדש (בשבת מוסיפים: השבת ו) ישראל והזמנים:

ברכת הסוכה

בערב חג הסוכות מברכים את ברכת הישיבה בסוכה; בערב שמחת תורה מדלגים על הברכה.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה.

נשמח לארח אתכם באירועי הגי תשרי של קהילות התנועה ליהדות מתקדמת.

פירוט האירועים השונים ומגוון רחב של מקורות, מאמרים, טקסי חג והצעות לפעילויות משפחתיות ניתן למצוא באתר: www.hagim.org.il
מי יתן ובפתחה של שנה חדשה נזכה להנות עם משפחתנו ולזכות ברגעים רבים של חסד, אהבה ושלום.

שנה טובה!

צוות אגף החינוך של התנועה ליהדות מתקדמת

כתיבה ועריכה: **רינת לפידות**

כתבו, ערכו ותרמו מפרי עטם: **הרבה נעמה דפני- קלן, נעמי רז, עדי אפל טל**

עריכה לשונית: **מיה קסטרו**

איורים: **אלעד ליפשיץ**

עיצוב: **סטודיו דוב אברמסון**

פעילויות החינוך של התנועה הרפורמית נתמכות על ידי:

ג'ים וסו קלאו, קרן FNZ

משרד החינוך הישראלי

קרן קיימת לישראל

הסוכנות היהודית לארץ ישראל

הפדרציה היהודית של שיקאגו

קרן למסקי של הפדרציה היהודית של ממפיס

ההסתדרות הציונית

התנועה הרפורמית
יהדות מתקדמת בישראל

מסורת אל במחלוקת יפודית

